

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

INDBYDELSESSKRIFT

TIL

AFGANGS- OG AARSPRØVERNE

I

SORØ AKADEMIS LÆRDE SKOLE

JUNI OG JULI 1896.

-
- INDHOLD: 1. Hovedtræk af det franske Sprogs historiske Udvikling. Ved H. Hansen.
2. Efterretninger om Skolen og Opdragelsesanstalten. Ved B. Hoff.

SORØ.

F. HAÜSERS BOGTRYKKERI.

INDBYDELSESSKRIFT

TIL

AFGANGS- OG AARSPRØVERNE

I

SORØ AKADEMIS LÆRDE SKOLE

JUNI OG JULI 1896.

- INDHOLD: 1. Hovedtræk af det franske Sprogs historiske Udvikling. Ved H. Hansen.
2. Efterretninger om Skolen og Opdragelsesanstalten. Ved B. Hoff.
-

SORØ.

F. HAÜSERS BOGTRYKKERI.

Hovedtræk

af

det franske Sprogs historiske Udvikling

ved

H. Hansen.

.

(Slutning.)

II.

Selv om man kun kaster et flygtigt Blik paa den Del af det franske Sprogs Ordforraad, som er af latinsk Oprindelse — og efter hvad der er fremstillet i det foregaaende*), er det den allerstørste Del, — opdager man snart, at nogle af disse Ord nærme sig stærkt til den latinske Grundform, medens andre, skønt maaske afledede af samme Grundform, afvige betydelig fra denne. Det ses let, at *mobile* og *meuble* begge vise hen til et fælles Stamord, det latinske *mobilis*, og at *ration* og *raison* begge kommer af *rationem*, men det første Ord ligger Grundformen langt nærmere end det sidste. Sproghistorien forklarer os dette Forhold. Den lærer os, at man maa skelne mellem to Slags Afledninger, mellem Ord af folkelig Herkomst og Ord af lærd Dannelse. De folkelige Ord ere opstaaede af de latinske ved en successiv, umærkelig Omdannelse af disse, under Iagttagelse af visse bestemte, om end ubevidste Lydlove; de lærde Ord ere en senere Overførelse af latinske Ord, oftest Bogstav for Bogstav, med Tilføjelse af en fransk Endelse og med Brud paa de Love, som ere gældende ved de folkelige Ords Til-

---

*) Se Sorø Program 1895.

bliven. Disse lærde Ord ere derfor gennemgaaende yngre i Sproget; man finder ikke mange ældre end det femtende Aarhundrede; og, medens Dannelsen af folkelige Ord forlængst er afsluttet, staar Muligheden for at skabe nye lærde fremdeles aaben.

Til at skelne mellem folkelige og lærde Ord har man et ubedrageligt Kendetegn i Betoningen.

I alle Ord, som indeholde flere end én Stavelse, er der altid en af disse, som udtales med større Eftertryk end de andre. Denne Stavelse siges da at være betonet, medens de andre kaldes ubetonede eller tonløse. Nu er det en Kendsgerning, at den Stavelse, der i de latinske Ord havde Betoningen (som man ret træffende har kaldt Ordets Sjæl), har bevaret denne i alle Ord af folkelig Herkomst; i de lærde Ord har Betoningen derimod som oftest skiftet Plads. Naar saaledes f. Ex. *mobilis*, hvis første Stavelse bærer Tonen, paa Fransk giver de to Former *meuble* og *mobile*, viser Betoningen i disse, at *meuble* er et folkeligt, *mobile* et lærd Ord.

I Flerstavelsesord er der gerne ved Siden af Hovedbetoningen en Bitone paa en af Ordets andre Stavelser, sædvanlig paa den første. Saaledes er i det latinske Ord *caritatem* Stavelsen *ta* stærkt betonet, medens en Bitone falder paa *ca*. Det er i Almindelighed kun disse to Stavelser, den, der har Hovedbetoningen, og den, som har Bitonen, der blive tilbage i de franske Ord af folkelig Oprindelse. *Caritatem* bliver til *cherté*.

Disse Exempler vise imidlertid tillige, at Ordene paa Vandringen fra Latin til Fransk undergaa betydelige Forandringer i lydlig Henseende. Disse Forandringer angaa saavel Selvlydene som Medlydene. Den stærke Fremhævelse af en enkelt Stavelse har til Følge,

at de andre Stavelser i Ordet blive mere og mere udviskede og enten ganske bortfalde eller miste en Del af Stamordets Lyd. Det er da navnlig de ubetonede Selvlyd, det kommer til at gaa ud over; de forsvinde oftest helt, medens den betonedede Selvlyd paa Grund af den større Anstrengeelse, der anvendes paa dens Artikulation, ofte udvides, fordobles eller diftongeres (o: forandres til Tvelyd). For Medlydene gælder det ogsaa, at mange ændres eller udstødes, navnlig i Ordens Midte og Slutning; den første Stavelse har i Reglen størst Modstandskraft. Herved har man ligeledes et paalideligt Skelnemærke mellem de folkelige og de lærde Ord; man sammenligne:

Latin:	folkeligt:	lærd:
cumulåre	<i>combler</i>	<i>cumuler</i>
hospitåle	<i>hótel</i>	<i>hópital</i>
navigåre	<i>nager</i>	<i>naviguer</i>
rigidum	<i>raide</i>	<i>rigide</i>
pórticum	<i>porche</i>	<i>portique</i>
separåre	<i>sevrer</i>	<i>séparer</i>
sollicitåre	<i>soucier</i>	<i>solliciter.</i>

Det kunde se ud, som om der med Hensyn til disse Forandringer ved Overgangen fra de latinske til de paa folkelig Vis dannede franske Ord herskede den største Vilkaarlighed, og som om Tilfældigheden her spillede en meget vigtig Rolle. Det er dog saa langt fra Tilfældet, at man tvertimod maa sige, at her findes den største Regelmæssighed og Lovbundethed. For al Sprogudvikling gives der almindelige Love, der bunde i selve den menneskelige Natur, og som, idet de virke forskellig hos de forskellige Folk efter disses Ejendommelighed, have skabt den rige Mangfoldighed af

Sprog og Dialekter, som tales paa Jordøn. Bestræbel-
 sen for at tale med saa liden Anstrengelse som muligt
 fører naturligt til, at alle Lyd efterhaanden svækkes i
 Udtalen (*principe de la moindre action*), men paa
 den anden Side sker denne Svækkelse kun lidt efter
 lidt gennem en Række næsten umærkelige Forandrin-
 ger (*principe de transition*), saaledes at man f. Ex.
 ikke strax springer fra en latinsk Form til den senere
 franske, men gaar gennem en Mængde Melletrin.
 (Imperator bliver *emperedor, empereor, empereeur,*
empereur; cadere, cadére, *chadeir, chaeir, cheoir,*
choir). Men den Anvendelse, som gøres af disse al-
 mindelige Lydlove, veksler efter Folkeracer og Tider;
 hvert Folk foretager efter sin ejendommelige Natur og
 Udvikling særegne Ændringer i Udtalen. Spansk følger
 ikke ganske de samme Love som Italiensk; i Norman-
 die former det franske Sprog sig ikke paa samme
 Maade som i Lorraine. Det er altsaa kun de al-
 mindelige Principer, der ere evige og almengyldige; de
 for de enkelte Folk og Tider særlige Love kunne un-
 dergaa Forandringer fra Slægt til Slægt og fra Aar-
 hundrede til Aarhundrede, men virke, mens de virke
 med ubrødelig Kraft og tillade ingen Afgang eller
 Undtagelser; hvad der ved første Øjekast tager sig
 ud som saadanne, vil kunne forklares paa anden
 Maade, f. Ex. som hidrørende fra lærd Indflydelse,
 Analogidannelse, eller Overførelse fra andre Sprog, o. s. v.

En sammenhængende Fremstilling af de Lydlove,
 som gøre sig gældende ved de franske folkelige Ords
 Udvikling af de tilsvarende latinske, og deres Virk-
 ninger, hører hjemme i den franske Fonetik; her hid-
 sættes kun et kort Omrids af de allermest fremtræ-

dende Lyd- og Bogstavforandringer, til lettere Forstaaelse af det følgende.

a. Selvlyd.

Selvlydenes Skæbne afhænger ikke blot af deres Natur og Betonning, men ogsaa af deres Omgivelser, idet Lydene indvirke gensidig paa hverandre. Man maa derfor skelne mellem de frie Selvlyd, *o*: de, som følges af en anden Selvlyd, en enkelt Medlyd, eller en af de saakaldte stumme Medlyd fulgt af *r*, som *e* i *deum*, *a* i *fabam* og *matrem*, og de bundne *o*: de, som følges af en Gruppe af to eller flere Medlyd, som *o* i *post*, *e* i *vesperam*.

I Tonstavelsen bliver af de frie Selvlyd sædvanlig

kort eller langt *a* — *o*, *é*, *è*:

natum — *né*, patrem — *père*;

foran Næselyd til *ai*:

amo — *aime*, manum — *main*;

kan holde sig som *a* foran *l*:

malum — *mal*;

kort *e* — *ie*:

bene — *bien*, heri — *hier*;

langt *e* — *oi*:

me — *moi*, habere — *avoir*;

kort *i* ligeledes — *oi*:

fidem — *foi*, niger — *noir**);

langt *i* holder sig som *i*:

filum — *fil*, amicum — *ami*;

---

*) Langt *e* og kort *i* bliver i ældre Fransk *oi*, som atter forandres til *oi*, der imidlertid indtil den franske Revolutions Tid udtales som *oé*; det er først i den nyeste Tid, at den nu brugelige Udtale som *ua* er bleven almindelig.

o bliver **o**, **ou**, **eu**:

rosa — *rose*, totum — *tout*, novem — *neuf*;

kort **u** — **ou**:

ubi — *ou*, lupum — *loup*;

langt **u** — **u** (udtalt som dansk **y**):

murum — *mur*, judicem — *judge*;

au — **o**:

aurum — *or*.

Efter Tonstavelsen bortfalder de fleste frie Selvlyd undtagen **a**, som bliver **e**:

portum — *port*, portam — *porte*,

malehabitum — *malade*, ornamentum —
ornement.

Foran Tonstavelsen holder i Reglen enhver Selvlyd sig, naar den har Bitone, ellers bortfalder den; dog kan den undertiden paavirkes af sine Omgivelser, som **a** i captivum, gl. fr. *chaitif*, nu *chétif* (lærd Form *captif*).

Med Hensyn til de bundne Selvlyd har det ikke saa meget at sige, om de findes i Tonstavelsen eller udenfor denne. De blive som oftest uforandrede; undertiden øver den første af de paafølgende Medlyd Virkning paa dem.

Er den første Medlyd **s**, forsvinder dette af Udtalen allerede fra det 13de Aarhundrede, men holder sig i Skriften til det 18de. Dets Bortfald forlænger Selvlyden og betegnes gerne med Accent circonflexe:

costa — *côte*.

Bogstavet **l** vokaliseres til **u** og danner oprindelig en Tvelyd med den foregaaende Selvlyd. Denne gaaar senere over til kun at blive en enkelt Selvlyd. Saaledes bliver

al — **au**, der nu udtales **o**: alterum — *autre*;

ei — **eu**, der nu udtales **ø**: *capillum*, (gl. fransk *chevel*), *cheveu*.

oi — **ou**, der nu udtales **u**: *molere* — *moudre*.

c og **g** blive til (**y**) **i** og danne ofte med den foregaaende Selvlyd en Tvelyd, hvoraf siden gerne opstaar en enkelt Lyd:

factum — *fayt* — *fait*, *fragrare* — *flairer*,
vecturam — *voiture*.

Endnu maa med Hensyn til Selvlydene mærkes to Ting.

Den ene af disse er den ejendommelige Virkning, som øves paa den foregaaende Selvlyd af et **m** eller **n**, naar dette findes i Slutningen af Ordet eller foran en Medlyd; Selvlyden bliver da til en Næselyd (Nasalvokal). En saadan fremkommer, naar den til Talen nødvendige Luftstrøm ved Afspærring hindres i at gaa ud gennem Munden og maa søge ud gennem Næsen, der vel ikke selv virker som lydfrembringende, men ved sin ejendommelige Resonans kommer til at give Lyden en egen Klangfarve. Saaledes:

fin(em) — *fin*, *don*(um) — *don*, *un*(um) — *un*,
cantare — *chanter*, *patientia* — *patience*.

Herved kommer Selvlyden undertiden ogsaa til at skifte Karakter; *en* bliver udtalt som *an*, *in* som *en*, *un* som *øn*, hvilket har bragt nogen Forvirring ind i Retskrivningen af visse Ord, f. Ex:

sans af sine, *sanglier* af *singularem*,
der tidligere skreves med *en*.

Den anden Mærkelighed bestaar deri, at Selvlydene **ø** og **i**, naar de følges af en anden Selvlyd, kunne blive Halvselvlyd og ganske forandre den foregaaende Medlyds Natur:

tibiam — *tige*,

sapiam — *sache*,
 caveam — *cage*,
 diurnum — *jour* (ældre Form *journal*, smlgn.
ournée, ital. *giorno*).

I Virkeligheden bortfalder den oprindelige Medlyd, og det er **e** eller **i**, der træder i dens Sted som en Art palatal Medlyd.

b. Medlyd.

For Medlydenes Behandling ved Overgangen fra Latin til Fransk kan man i det væsentlige opstille følgende Hovedregler:

I. De latinske Medlyd beholdes, naar de staa i Begyndelsen af Ord, og naar de staa efter en anden Medlyd og foran en Selvlyd:

patrem — *père*,
 dubitat — *doute*,
 albam — *aube*.

II. Staa de mellem to Selvlyd eller efter en Selvlyd og foran en anden Medlyd blive:

Palataler eller Ganelyd (**c**, **g**) til **y** eller **i**,
 pacare — *payer*,
 factum — *fait*.

Dentaler eller Tandlyd (**d**, **t**) bortfalde:

imperatorem — *empereur* (se Side 6),
 patrem — *père*.

Labialer eller Læbelyd (**p**, **b**, **v**) til **v** (**f** bliver uforandret):

leporem — *lièvre*,
 fabam — *fève*.

III. **l**, **m**, **n**, **r**, **s** holde sig:

soror — *sœur*,
 murum — *mur*,
 valere — *valoir*.

Ved Sammenstød mellem dem indbyrdes og med andre Medlyd indskydes undertiden Hjælpemedlyd:

gen(e)rum — *gendre*, ess(e)re — *être*,
cam(e)ram — *chambre*.

Om Vokalisering af **I** er talt S. 8.

IV. Dobbeltmedlyd behandles som enkelte og skrives i ældre Fransk ofte kun enkelt; ved Grupper af Medlyd inde i Ord undergaar gerne den første af disse de samme Forandringer som mellem to Selvlyd stillede Medlyd eller forsvinde; den anden holder sig.

Med Hensyn til de enkelte Medlyd kan mærkes følgende:

h er forsvundet af Udtalen og i Almindelighed ogsaa af Skriften:

habere — *avoir*,
trahere — *traire*,

men undertiden genindført, som i *heure* og *herbe*,
der i ældre Fransk skreves uden **h**,

og det er bleven indsat selv paa Steder, hvor det slet ikke hørte oprindelig hjemme, enten ved falsk Etymologi, som i det gamle Ord *heu* (*bonheur*, *malheur*, *heureux*), der kommer af det latinske *augurium*; i *haut* af *altum*, hvor **h**'et skyldes germansk Indflydelse; eller for Tydeligheds Skyld foran **u**, naar det gjaldt at skelne denne Selvlyd fra Medlyden **v**, der skreves med samme Tegn, som i *huile* af *olea*, *huis* af *ostium*, *huitre* af *ostrea*.

c har kun bevaret sin haarde **k**-Lyd foran **o**, **u** og Medlyd; foran **e**, **i**, **y** har det antaget Lyd som stemmeløst **s**; foran **a** er det blevet til **ch**:

cor — *coeur*, cupa — *cuve*, clarum — *clair*,
centum — *cent*, ceram — *cire*,

caballum — *cheval*, caput — *chef*.*)

g har ligeledes kun foran Medlyd samt **o** og **u** bevaret sin haarde Lyd, medens det foran **a** (**au**), **e** **i**, **y** er blevet blødt og skrives enten som **g** eller **j**:

gutta — *goutte*, grandem — *grand*,
gambam — *jambe*, gaudia — *joie*,
generum — *gendre*.

Med **n** danner **g** en mouilløret Lyd, dignare — *daigner*; i Udlyd og foran Medlyd forsvinder **g** og Selvlyden bliver Næselyd, *dédain*, *plaindre*, men *plaignant* af plangere.

q ombyttes undertiden med **c**:

quare — *car*, quiritare — *crier*,
quinque — *cing*,

og omvendt:

coda — *queue*, coquus — *queux*.

d bliver i Udlyd (i ældre Fransk) til **t**:

nidum *nit* (nu *nid*), grandem — *grant* (*grand*), hvorved Sammenblandingen af Verbernes Gerundium med Præsens Participium faar sin Forklaring.

Foran Halvmedlyden **i** og **e** kan **d** forsvinde som i *jour* af diurnum (S. 9) *orge* af hordeum.

d og **t** foran **s** smelte sammen med dette til **z**, der tidligere blev udtalt som **ts**. Skrivebrugen *bontez* (for *bontets*), *chantanz*, (for *chantants*), *portez* (for

*) Jeg benytter her Lejligheden til at rette en Unøjagtighed, som er indløbet i første Afsnit af nærværende Afhandling (Sorø Program 1895. S. 14). Der omtales nogle franske Ord, som begynde med **ca**, og det siges, at disse Ord, hvor **c** altsaa bevares foran **a**, ere Exempler paa Dialektindflydelse fra Picardisk. Nyere Undersøgelser have vist, at de omtalte Ord ere Laaneord fra Italiensk og Provençalsk. (*Darmesteter & Hatzfeld's Dictionnaire général de la langue française*).

portels o: portatos har maattet vige for *bontés*, *chantant(s)*, *portés*; kun i anden Person Flertal af Ud-sagnsordene har den holdt sig til Nutiden: *vous portez* — portatis.

Foran **l** har **t** forandret sig til **c** i vetulum-veclum, som er Stamord til det franske *vieit*; *vieux* er Nævneformen med vokaliseret **l**.

te od **ti**, efterfulgte af Selvlyd blive ofte til blødt **c** eller **s**:

potionem — *poison*, vitium — *vice*.

v gaar i Forlyd under Paaavirkning af germansk **w** ofte over til **gu** (**g**):

vadium — *gué*, vastare — *gäter*,

i *fois* (vicem) bliver det til **f**,

i *brebis* (vervecem) til **b**.

Læbelydene falde bort foran Halvselvlydene **e** og **i** med følgende Selvlyd (se ovfr. S. 9); i Udlyd blive de til **f**:

clavem — *clef*, caput — *chef*,

vivum — *vif*, novem, novum — *neuf*.

l, om hvis Vokalisering er talt ovenfor (S. 8), bliver til **r** i

rossignol (lusciniolum) og *orme* (ulmum),

til **n** i *niveau* (libellum).

r bliver til Gengæld til **l** i

pèlerin (peregrinum) og *autel* (altare).

m ombyttes ofte med **n**:

rem — *rien*, meum — *mon*, mien.

mappam — *nappe*, simiam — *singe*,

men holder sig altid som **m** foran de beslægtede **b** og **p**:

gambam — *jambe*, campum — *champ*.

n var allerede i det folkelige Latin forsvundet foran **s**:

mensøm — mesem, *mois* (smlgn. ital. *mese*, sp. *mes*, portug. *mez*).

I det nuværende Fransk betegne **m** og **n**, fulgte af en anden Medlyd eller i Ordenes Udlyd, kun, at den foregaaende Selvlyd skal udtales som Næselyd.

s bortfalder (som omtalt S. 8) tidlig foran anden Medlyd; i Ordenes Begyndelse sættes ofte foran det urene **s** (**s** + Medlyd) et **ø** til Lettelse for Udtalen, noget, der allerede fandt Sted i det folkelige Latin (I, S. 6 f. n.), men dette **s** bortkastes senere i mange Tilfælde; saaledes bliver:

stella — *estoile, étoile*,
scala — *eschelle, échelle*,
scutum — *escu, écu*,

men *spiritum* — *esprit* med bibeholdt **s**.

Intervokalisk latinsk **s** bliver det franske stemte **s**:

causa — *chose*, *rosa* — *rose*.

Dobbelt **s** udtales som enkelt stemmeløst **s**. **x** bestaar af **c** + **s**; *laxare* giver regelmæssig *laisser*, idet **c** bidrager til at forandre **a** — **ai**; undertiden ombyttes **cs** til **sc**, og det er paa denne Maade vi faa Dobbeltformen *lâcher**).

---

*) Dette Afsnit om Lyd- og Bogstavforandringer er af Hensyn til Pladsen givet i overmaade stor Korthed. Fyldigere Oplysninger kunne erholdes i Clédats *Grammaire du vieux français*, Brunots *Grammaire historique du français*, Darmesteters *Cours de grammaire historique*, o. a. St.

III.

1. Hovedord.

Den Rigdom af Bøjningsformer, der udmærker Latinen, findes ikke paa Fransk; det hele System er blevet i høj Grad indskrænket. Hovedord og Tillægsord kunde paa Latin forekomme i tre Køn, Hankøn, Hunkøn og Intetkøn; det sidstnævnte er saa at sige ganske forsvundet. Af Forholdsformerne (Kasus) er kun en enkelt bleven tilbage. Som ovenfor omtalt (I, S. 15), bevaredes der af de sex latinske Forholdsformer i ældre Fransk kun to, en Nævneform (Nominativ), der brugtes, naar Ordet stod som Grundord (Subjekt), og en Afhængighedsform (Akkusativ), der repræsenterede alle de andre Forholdsformer.

Det var denne sidste, der som den, der besad størst Livskraft, kom til at fortrænge den anden. I Stedet for Ejeformen (Genetiv) traadte Forholdsordet *de*; liber Pauli bliver til liber de Paulu(m), *le livre de Paul*; i Stedet for Hensynsformen (Dativ) Forholdsordet *à*: do librum Paulo, erstattes af do librum ad Paulum, *je donne le livre à Paul*. Redskabsformen (Ablativ) afløses af forskellige Omskrivninger, navnlig ved Hjælp af Forholdsord. Tiltaleformen (Vokativ) falder endelig i de fleste Tilfælde sammen med Nævneformen og forsvandt med denne. (Kun nogle enkelte Personbetegnelser, der hyppig brugtes i

Tiltaleformen, bevarede netop paa Grund af denne Omstændighed deres ejendommelige Nævneform, undertiden ved Siden af Afhængighedsformen).

a. Hankønsord.

Paa Ruinerne af de latinske Deklinationer opstaar der nu i det ældre Sprog en ejendommelig Bøjning med to Forholdsformer, af original fransk Støbning. Det er Latinens 2den Deklination, som især kommer til at afgive Mønstret for denne.

Af den latinske 2den Deklination bøjes nogle Ord med Endelsen — **us**, andre med Endelsen — **er**.

Exempler:

Nom. Ental murus, Flertal muri,

Akk. » murum, » muros,

hvilket paa Fransk bliver:

Nom. Ental *murs*, Flertal *mur*,

Akk. » *mur*, » *murs*,

og

Nom. Ental liber, Flertal libri,

Akk. » librum, » libros,

som giver:

Nom. Ental *livre*, Flertal *livre*,

Akk. » *livre* » *livres*.

Alle Hovedord af Hankønnet, der ende paa stumt **ø** følge Mønstret *livre*, de andre bøjes som *mur*, selv om de høre til andre Deklinationer. Vi finde panis, fructus og dies bøjede paa følgende Maade efter *murs*:

pains, pain, fruits, fruit, dis, di,

pain, pains, fruit, fruits, di, dis

og efter *livre*:

pere, pere,
pere, peres.

Denne dobbelte Bøjning af Hankønsordene holder sig til Midten af det 12te Aarhundrede, men da udviskes Forskellen, **s** tilføjes i Kraft af Analogien som Nævneforms Mærke ogsaa til de Ord, der bøjes som *livre* og *pere*, og alle Hankønsord, af hvilken Oprindelse de end ere, følge Typen *murs*.

Anm. En Undtagelse herfra dannes dog af nogle Ord, som have et forskelligt Antal Stavelser i Nævneform og Afhængighedsform (Latinens 3die Deklination).

Disse falde i to Klasser.

1. De, der under Bøjningen beholde Betoningen paa samme Stavelse, f. Ex.

comes (Stamme comit —), der bøjes:

cuens, comte,
comte, comtes,

lepus (Stamme lepor —),

lies, lièvre,
lièvre, lièvres,

homo (Stamme homin —),

om, on, ome,
omme, homme, omes, homes, hommes.

2. De, der under Bøjningen flytte Betoningen, som:

sénior, compánio,
seniõrem, cumpaniõnem,

der i Ental have Formerne

sire, co(m)pain,
seigneur, compagnon.

* * *

Det vil ses af disse Exempler, at det overalt er Afhængighedsformen, der er bleven den herskende.

Kun nogle ganske faa have bevaret den gamle Nævneform, nemlig *fiis* (filius), *prêtre* (presbyter), *pâtre* (pastor), *peintre* (pinctor for pictor), *chantre* (cantor). I *sire* og *seigneur*, *gars* og *garçon*, *copain* og *compagnon* haves Exempler paa, at begge Former ere blevne bevarede.

b. Hunkønsord.

Hunkønsordenes Bøjning er endnu simplere end Hankønsordenes, idet her kun findes Talbøjning. Man tog til Type Latinens første Deklination paa **a**.

Af Entallet dannedes en Fællesform, idet Akkusativens **m**, der allerede i det klassiske Latin ikke hørtes meget og i det folkelige ganske forsvandt, bortfaldt, og det tonløse **a** blev til **ø** (S. 8); *rosa* og *rosam* give begge Formen *rose*. I Flertal skulde *rosæ* egentlig give Formen *ros*, men Afhængighedsformen, der kom af Latinens *rosas*, faar tidlig Overhaand, og vi finde ogsaa her kun en Fællesform: *roses*.

Efter dette Mønster bøjes ogsaa en Del Intetkønsord af Flertallet, som, da de endte paa **a**, forvexledes med Hunkønsord af Entallet (*feuille* af *folia*, *joie* af *gaudia*), samt mange andre Hunkønsord af de øvrige latinske Deklinationer med forskellige Endelser (*main* — *manum*, *mains* — *manus*, *mère* — *matrem* — *mères*, hvor Slutningsøet ikke har sin Oprindelse fra et **a**, men er tilføjet som Støttelyd ved Modlydsforbindelsen **tr**, senere *dr*).

En Særstilling indtage Ordene *soeur* (soror) og *vierge* (virgo) derved, at det her er Nævneformen, der er bleven bevaret.

Analogien med Hankønsordenes Bøjning bragte dog i det 12te Aarhundrede de Hunkønsord, som ikke

endte paa stumt **ø**, til at antage **s** i Nævneform Ental; saaledes finde vi *amors* (nu *amour*), der i ældre Fransk var af Hunkønnet, *amor*, Flt. *amors*; *bontez*, *bontet*, Flt. *bontez*.

Ganske enkelte Navne eller Betegnelser for Kvinder vise en mærkelig Bøjning, som *Eve* — *Evain*, *nonne* — *nonnain*, hvor den ejendommelige Afhængighedsform skyldes germansk Paavirkning (Endelsen **án** i den svage Bøjning).

Ubøjelige vare alle de latinske Hovedord, hvis Stamme endte paa **s** (*ours* af *ursum*) eller paa Lydforbindelser, der fonetisk blev til **s** (*pais*, senere ved etymologisk Ret-skrivning *paix* af *pacem*, *palais* af *palatium*), samt alle Intetkønsord, som endte paa **s** (*cors*, senere *corps* af *corpus*, *tems*, *temps* af *tempus*).

En ejendommelig Lydovergang (omtalt S. 8 be-
staar deri, at Bogstavforbindelsen **al** med paafølgende Medlyd bliver til **au**, idet **l** vokaliseres og udtales som **u** (oprindelig altsaa **a** + **u**, nu **o**); alba blive til *aube*, alterum til *autre*. Heraf opstaa nogle mærkelige Flertalsformer paa **x**, idet man med Tegnet ∞ , senere **x** betegnede Endelsen — **us**. Det latinske Ord *ca ballus*, som regelmæssig har følgende Bøjning:

Ental. Flertal.

Nævneform: *chevals*, *cheval*,

Afhf.: *cheval*, *chevals*.

faar da i Flertal Formerne *chevals*, *chevaus*, *chevaux*, men da en **u**-Lyd hørtes i Ordet, varede det ikke længe, inden den ogsaa traadte frem i Skriften; man skrev altsaa *chevaux*. Paa Renæssancetiden gik man videre og genindførte det etymologiske **l**, hvorved opstod Formen *chevauxl*, som altsaa egentlig er = *chevaunus*, eller **l** repræsenteret 3 Gange, en Retskriv-

ning, som man dog snart opgav igen. Lignende Forhold gør sig gældende ved Endelserne — **eau**, — **eu** og **ou**, hvad enten disse fremkomme paa samme Maade ved Vokaliseringen af **l** eller have anden Oprindelse: *cheveux* (capillos), *feux* (focos); dog skrives *cous*, *fous*, skønt Stammen her har indeholdt **l**. Naar **x** findes i Entalsformer, som *voix*, *paix* skyldes det lærd Indflydelse og Efterligning af den latinske Retskrivning.

2. Kendeord.

Nøje til Hovedordene slutte sig Kendeordene. Latin havde, som bekendt, hverken bestemt eller ubestemt Kendeord, men har dog skænket Fransk saadanne i Stedordet *ille* og Talordet *unus*. *Ille* brugtes allerede i det latinske Folkesprog som en Slags bestemt Kendeord, og det har i ældre Fransk følgende Former:

	Ental.	Hankøn	Hunkøn	Intetkøn
Nævneform:	<i>li</i>		<i>la</i>	<i>lo, le</i>
Afhf.:	<i>lo, le.</i>			
Flertal.				
Nævneform:	<i>li</i>		<i>les.</i>	»
Afhf.:	<i>los, les.</i>			

Det er altsaa det latinske Stedords anden og ubetonede Stavelse, der har bevaret sig i det franske Kendeord. Herved sker der tilsyneladende et Brud paa den ellers herskende Regel, at den betonedede Stavelse holder sig, men en saadan Betoningsvexel finder undertiden Sted i proklitiske Ord. Den dagligdags franske Udtale af *cette femme* er *c'le femme*, hvorved den første egenlig tonebærende Stavelse af *cette* ganske forsvinder. I *ille murus* har Hovedtonen ligget paa Stavelsen *mu*, men en Bitone paa *le*, og det er der-

for denne Del af Ordet, der har holdt sig og er bleven til bestemt Kendeord.

Ved S sammensætning med *de* og *à* opstod Formerne *du, des, au, aux*; tidligere brugtes ogsaa Forholdsordet *en* i Forbindelse med Kendeordet, men de deraf dannede Former (*el, eu, ou, els*) ere forsvundne; et Minde derom har kun bevaret sig i Udtrykkene: *bachelier (docteur) ès lettres, ès sciences*.

Det ubestemte Kendeord, der, som nævnt, er opstaaet af Talordet *unus*, frembyder ikke noget særlig mærkeligt. En Flertalsform *uns (unes)* genfindes nu kun i S sammensætninger som *les uns, quelques uns*, medens Flertallet, det ubestemte »nogle«, udtrykkes ved *des*.

3. Tillægsord.

Disse have en ganske lignende Historie som Hovedordene. Det ældre Sprog bevarer to Kasus, Nævneform og Afhængighedsform, af hvilke den sidste bliver den herskende.

Tillægsord af anden og første latinske Deklination paa — *us* — *a* — *um* faa følgende Former:

	Ental.	Hankøn	Hunkøn	Intetkøn
Nævneform:	<i>bons,</i>	<i>bone,</i>	<i>bon,</i>	
Afhf.:	<i>bon,</i>	<i>bone,</i>	<i>bon.</i>	
	Flertal.			
Nævneform:	<i>bon,</i>	<i>bones,</i>	»	
Afhf.:	<i>bons,</i>	<i>bones,</i>	»	

De bøjes altsaa i Hankøn som *murs*, i Hunkøn som *rose*; Intetkøn faldt i Ental sammen med Afhængighedsformen i Hankøn og fandtes ikke i Flertal.

De Ord, der endte paa stumt *ø*, dele Skæbne med *livre* (se S. 16) som:

Ental.

Nævnef.: *povre, aigre,*
 Afhf.: *povre, aigre.*

Flertal.

Nævnef.: *povre, aigre,*
 Afhf.: *povres, aigres,*

af de efterklassiske *pauperum* og *acrum* for *pauperem* og *acrem*.

Andre Tillægsord af 3die Deklination danne sig en Bøjning af lignende Art med en Fællesform for Hankøn og Hunkøn som:

Ental.

Nævnef.: *forz, prudenz,*
 Afhf.: *fort, prudent.*

Flertal.

Nævnef.: *fort, prudent,*
 Afhf.: *forz, prudenz.*

Analogien med de førstnævnte giver senere alle Tillægsord et **ø** som Hunkønsmærke.

Spor af Fællesskabet ses endnu i enkelte Udtryk, f. Ex. i Talemaaden *elle se fait fort*, hvor *fort* er Tillægsord. Endvidere i nogle Sammensætninger med *grand*, som *grand' mère, à grand' peine*, hvor senere sproghistorisk Ukyndighed har indskudt en Apostrof for det formentlig udfaldne **e**. Visse Biord, som *prudentement, élégamment*, vise ogsaa ved deres Form, at de ere blevne dannede, inden **ø** havde paatvunget sig som almindeligt Hunkønsmærke. Dette Hunkønsmærke frembringer af og til virkelige eller tilsyneladende Forandringer i Stammens sidste Medlyd. Bogstavet **c** bliver foran **a** til **ch** (se S. 11); derfor faa vi:
franc — franche af (*francum — francam*),

sec — *sèche* (siccum — am),

frais — *fraîche* (friscum — am).

Former, som *public* — *publique*, *turc* — *turque* ere da egentlig uregelmæssige, d. v. s. de betegne Brud paa de almindelige Lydlove.

Naar *vif* i Hunkøn hedder *vive*, *neuf* — *neuve*, *chétif* — *chétive* (*captif* er som sagt lærd Form, se S. 8), af *vivum* — am, *novum* — am, *captivum* -am, da er det Hunkønsformen, der har bevaret den oprindelige Medlyd, som i Hankøn paa Grund af sin Stilling er bleven stemmeløs (se Side 13; smlgn. Talordet *neuf* af *novem*, men *neuvième*).

Vokaliseringen af **l**, hvorom der er talt ved Hovedordene, træder ogsaa frem i nogle Tillægsord, hvorved opstaar Dobbeltformer som *fol* og *fou* (*folium*), *mol* og *mou* (*mollem*), *bel* og *beau* (*bellum*).

Som Spor af gammel Sprogbrug kan mærkes det franske Kongenavn *Philippe le Bel*, samt nogle staaende Udtryk *bel et bien*, *bel et beau*. *Vieux* (*vetulus*, *veclus*) er bevaret i sin Nævneform, *vieil* er Afhængighedsformen.

Gradbøjningen

var paa Latin næsten udelukkende syntetisk, men er paa nuværende Fransk analytisk (se Noten I, S. 14).

Højere Grad dannes ved Sættning med *plus*, der traadte i Stedet for *magis*. Rester af den gamle syntetiske Bøjning findes dog endnu, foruden de middelalderlige, nu forsvundne Former som *halçor* (*altiore*), *graindre* og *greignor* (*grandior*, *grandiore*). *Maire*, *moindre*, *pire* (*major*, *minor*, *pejor*) ere gamle Nævneformer, *majeur*, *mineur*, *meilleur* (*majorem*, *minorem*, *melio*rem) gamle Afhængighedsformer. Intetkønsformerne *pejus*,

melius, minus, der allerede paa Latin brugtes som Biord, ere blevne til *pis, mieux* og *moins*.

Højeste Grad dannes ved *le (la, les), plus*, og de faa Former paa — *issime* som *savantissime, révérentissime* skyldes lærd (italiensk) Indflydelse i det 16de Aarhundrede.

4. Stedord.

a) Personlige Stedord.

Latinens Rigdom paa Bøjningsendelser i Udsagnsordene er kun tildels gaaet over i Fransk. Paa Latin angav Endelsen saavel Person som Tal, uden at der behøvede at tilføjes noget Stedord som Grundord, hvilket kun brugtes ved en udtrykkelig Fremhævelse; *ego laboro, tu ludis* betyder saa meget som *moi, je travaille, toi, tu joues*, eller *c'est moi, qui travaille, c'est toi qui joues*. Noget lignende var Tilfældet i ældre Fransk. Men da henimod det 13de Aarhundrede Udsagnsordenes Bøjningsendelser forvexledes, og Forskellen mellem dem paa mange Maader udviskedes, følte man Trang til at gøre en mere og mere udstrakt Brug af de personlige Stedord. Disse mistede derved deres eftertrykkelige Karakter og bleve efterhaanden tonløse, fra Udsagnsordet næsten uadskillelige Præfixer, som betegnede Grundordets Person. Men Sproget kunde nu ikke længer undvære en betonet Form og maatte da se sig om efter en ny. Stedordene havde Afhængighedsformer af dobbelt Art, tonløse og betonede (*me — moi, te — toi, il — lui*); af disse valgtes den betonede Form til, ved Siden af anden Anvendelse, at gøre Tjeneste som eftertrykkelig Grundordsform. Medens man tidligere sagde: *je qui avois, je et tu irons*, siger man nu: *moi qui avais, moi et toi, nous irons*,

og kun det juridiske Udtryk *je soussigné* staaar tilbage som Rest af en svunden Tids Udtrykmaade.

Stedordene for første og anden Person have udviklet sig paa regelmæssig Vis af de tilsvarende latinske. Det var romersk Kancellistil at sige nos istedetfor ego, idet Flertalsformen ligesom forhøjede den talendes Værdighed, og denne Sprogbrug har forplantet sig til Nutiden, hvor den dog væsentlig tilhører Majestæter og Forfattere. Heraf udviklede sig imidlertid en Ejendommelighed, der fik videre Betydning. Til den, der sagde nos om sig selv, krævede naturlig Høflighed, at man sagde vos, og i den senere Kejsertid var denne Tiltale almindelig, ligesom ogsaa Roland betjener sig af det høflige *vous* overfor sit gode Sværd (*Ne rus ait hum ki facet kuardie, o: ne vous ait homme qui fasse des lâchetés*, Rolandskvadet 2354). Det blev derfor almindelig Skik paa Fransk at bruge *vous* istedetfor *tu* (*voussoyer* for *tuloyer*), der nu kun anvendes i meget fortrolige Forhold eller i højere Stil.

Til at betegne tredje Person savnede Latinen egentlig et personligt Stedord, men erstattede denne Mangel ved de paapegende, navnlig *is*, *hic* og *ille*. Af dette sidstnævnte udviklede sig paa Fransk det personlige Stedord for 3dje Person. Vi have i det foregaaende (S. 20) set det bestemte Kendeord opstaa af dette Ords proklitiske Brug; det er til Dels de betonede Former, der danne 3dje Persons personlige Stedord. Her mærkes, at ogsaa en Hensynsform Ental *lui* er bevaret af den efterklassiske Form *illui*, og en Hensynsform Flertal *leur* af Ejeformen *illorum*. Vi faa da en dobbelt Række, tonløse og betonede Former, nemlig: *il*, *le*, *lui*, *ils*, *les*, *leur*, *elle*, *la*, *lui*,

elles, les, leur og *lui, elle, eux, elles*. (Om *en* og *y* se nedenfor under Biord).

b. Paapegende Stødord.

Af saadanne fandtes paa Latin 6, nemlig *is, idem, hic, ipse, iste, ille*. De to første ere sporløst forsvundne. *Hic* er bevaret i sin Intetkønsform gennem *oui*, oprindelig *o — il, o*; *hoc illud*, i Forholdsordet *avec*, der kommer af *apud hoc*, samt i det neutrale *ce, o*: *ecce hoc*. *Iipse* fører en skjult Tilværelse i Ordet *même*, der gennem de ældre Former, som *medesme, meesme*, viser sig som en Sammentrækning af *metipsimum*. Om *ille* er talt ovenfor ved Kendeordene og det personlige Stødord for tredje Person; se ogsaa nedenfor. *Iste* findes bl. a. i Strasborger-Ederne (I, S. 10, *d'ist di*) i Formen *ist* og holder sig i denne Skikkelse eller forkortet til *es* indtil det 12te Aarhundrede.

Men til Erstatning for de saaledes tabte dannede det franske Sprog en ny Række paapegende Stødord af *ille* og *iste* i Forbindelse med Biordet *ecce*, som betyder »se der«, og som i Sættning blev til *ic, eccelle, ecceiste* blev til *icil, icist*, hvor Begyndelses*i*et snart falder bort, og man finder allerede i gamle *Texter cil, cist*. Af disse har da gennem mange Melletrin udviklet sig de nu brugelige *celui* og *cet* foran Medlyd svækket til *ce*, (der altsaa er væsensforskelligt fra det neutrale *ce*, som er opstaaet af *ecce hoc*). I det forstenede Retssprog leve endnu de gammeldags Former *icelui, icelle, iceux, icelles*.

c. Ejestedord.

De franske Ejestedord dannes af de tilsvarende latinske og ere dels tonløse, dels betonedede.

Meus, tuus og suus vise paa gammel Fransk følgende Bøjning:

	Hankøn	Hunkøn
Ental. Nævneform:	<i>mes, tos, sos.</i>	<i>ma(m), ta(m), sa(m).</i>
Afhf.:	<i>mon, ton, son.</i>	
	Hankøn	Hunkøn
Flertal. Nævnef.:	<i>mi, toi, soi.</i>	<i>mas, tas, sas.</i>
Afhf.:	<i>mes, tes, ses.</i>	

Det er som overalt Afhængighedsform, der trænger igennem; en Nævneform (oprindelig Vokativ) ses nu kun i Ordet *messire*, hvis Afhængighedsform er *monseigneur*.

Foran Hunkønsord, der begyndte med en Selvlyd, sløjfedes, ligesom endnu i Kendeordet *la*, Hunkønsformens Slutnings-**a**; man sagde *m'âme* for *ma âme*, *m'espée* for *ma espée*. Men allerede fra det 12te Aarhundrede af begyndte man i slige Tilfælde at bruge Hankønsformen, og det hedder nu, som bekendt, altid *mon âme*, *mon épée*. Hvorledes denne mærkelige Sprogbrug er opkommen, er endnu en uforklarlig Gaade. Som en Fortidslevning staa Udtrykkene *m'amie* (forvansket til *ma mie*) og *m'amour*, hvoraf Folkevittigheden har dannet *faire des mamours*.

De betonede Former *mien*, *tien*, *sien* hidrøre ligeledes fra latinsk *meum*, *tuum*, *suum*, idet de to sidste i Kraft af den Tilbøjelighed til Analogi, som gerne gør sig gældende ved Sprogdannelser og ogsaa temmelig tidlig fremtræder i Fransk, lod sig forandre fra *tuen* og *suen* til de nuværende Former. En anden Virkning af Analogien er det, naar vester allerede i det folkelige Latin blev til voster, i Lighed med *noster*; paa Fransk faar man derved Ligheden mellem *notre* og *votre*, i betonet Form *nôtre* og *vôtre*.

Medens *suus* paa Latin brugtes baade til et Grundord af Ental og af Flertal, har man paa Fransk opgivet denne Brug for Flertallet og dannet et nyt Ejestedord *leur* (af *illorum*), der trods sin Oprindelse kan modtage Talbøjning, men ikke Kønsbøjning.

d) Henvisende og spørgende Stedord.

Disse frembyde ikke nogen særlig Mærkelighed i Udviklingen, men afledes direkte fra de tilsvarende latinske.

e) Ubestemte Stedord.

Med dette Navn har man betegnet en Del Ord, dels Hovedord, dels Tillægsord, af hvilke nogle faa her kortelig skulle omtales.

On er det latinske *homo* (se Side 17) og findes allerede med sin nuværende Betydning i Strasborger-Ederne (I, 10, *si cum om son fradra salrar dist*). Men her er dets Stilling endnu fri; senere bliver det proklitisk og kan ligesom det personlige Stedord kun have sin Plads foran det tilhørende Verbum og kun som Grundord. En Erindring om sin tidligere Rang som Hovedord har det i det undertiden foran satte Kendeord, *l'on*.

Rien (*rem*) er ligeledes et oprindeligt Hovedord og med positiv Betydning. Ligesom *personne* (*persona*) og *aucun* (*aliquis unus*) har det ved hyppig at forbindes med Nægtelsen selv faaet nægtende Karakter.

Néant, en Forbindelse af Nægtelsen og entem en uklassisk Tillægsmaade af *esse*, skaffede sig tidlig Indgang og Hævd i Sproget og lever endnu i Sammensætninger som *néanmoins*, *anéantir*.

Autre (*alter*) fik i ældre Fransk en Afhængighedsform, *autrui*, der ogsaa lod sig bruge som Ejeform; man

sagde: *l'autrui femme* i Betydningen *la femme d'autrui*; *l'autrui* betød Næstens Ejendom.

Chaque (quisque) og *chacun* (quisque unus) er tidligere baade Hovedord og Tillægsord. I Strasborger-Ederne (I, 10) staar *in cadhuna cosa*. Nu er *chaque* Tillægsord, *chacun* Hovedord.

Tout (totum) har ved Siden af sin oprindelige Betydning, navnlig i Flertal, hvor det har Formen *tous*, med udstødt *t*, antaget Betydning af omnis.

Om *même* er talt ovenfor (S. 26).

5. Talord.

De franske Mængdetal fra 1—16 have udviklet sig under Iagttagelse af Lydlovene paa regelmæssig Vis af de tilsvarende latinske.

Unus, *un*, der i gammel Fransk skreves *uny* (med Tilføjelse af *g* for at undgaa Forvexling med det romerske Taltegn VII, da *un* i Haandskrifterne skreves *vn*), bøjes som Tillægsordet *bon* (se S. 21) og har ved Siden af at vedblive at være Talord ogsaa givet det franske Sprog dets ubestemte Kendeord (se S. 20).

Duo, *deux*, og tres, *trois*, bevarede ogsaa deres Bøjning til det 14de Aarhundrede.

Af *quinque* dannede allerede det folkelige Latin, ved en Art Dissimilation, Formen *cinque*, hvoraf opstod det franske *cinc*, som senere under Paavirkning af Etymologien blev skrevet *cing*, ligesom *sis* blev rettet til *six*, og *dis* ved falsk Analogi med det sidstnævnte Tal til *dix*.

I *uit* har man den regelmæssige gammelfranske Form for octo, men foran dette har man sat et intet-

steds hjemmehørende **h**, hvortil Grunden vist maa søges i Hensyn til Tydelighed.

70, 80 og 90 hed tidligere *se(p)tante*, *huitante* og *nonante*. Naar disse Former have maattet vige Pladsen for Nutidens *soixante-dix*, *quatre-vingts* og *quatre-vingt-dix*, da kan heri ses Virkning af det gamle Tyvetalssystem, der var i Brug hos Gallerne og som holdt sig i Middelalderen ved Siden af det af Romerne indførte Titalssystem; man sagde lige saa gerne *deux-vingts et trois* som *quarante et trois* (*quarante-trois*) o. s. v.

Septante har bevaret sig i *la Version des Septante*, Bibeloversættelsen Septuaginta, *Quinze-Vingts* i Navnet paa et Hospital, som Kong Ludvig den Hellige lod indrette i Paris for 300 syge.

Mille og millia blev henholdsvis til *mil* og *mille*, hvoraf den første Form brugtes i Ental, den anden i Flertal; men heri opstod der tidlig Forvirring, og Formen *mil* er nu, som bekendt, indskrænket til Anvendelse i Aarstal.

Ordenstallene dannes nu, med Undtagelse af de to første, ved Tilføjelse af — *ième*, en Endelse af uvis Oprindelse. Dog have de latinske Ordenstal efterladt en Del Spor i det nuværende Fransk.

Primus er bevaret i *printemps*, *de prime abord*, *prime saut* og flere lignende Udtryk, men det franske *premier* er kommen af den udvidede Form *primarius*.

Secundus findes ikke i ældre Fransk, der stadig brugte alter (*autre*), men blev genoptaget af de lærde som *second* (*deuxième* er endnu senere).

Tertius havde paa gl. Fransk givet *tiers*, Hun-køn *tierce*, der endnu bruges i nogle staaende Ud-

tryk, som *le tiers état, deux tiers, la fièvre tierce*, men iøvrigt er bleven erstattet af *troisième*.

Quartus holdt sig som *quart(e)* lige til det 17de Aarhundrede, hvor Lafontaine siger *un quart voleur* for *un quatrième voleur*, og endnu have Udtryk som *trois quarts, parer en quarte, l'accord de quarte* fuld Borgerret i Sproget.

Quintus bevarer i Navnene *Charles Quint* og *Sixte-Quint*, samt i Ordet *la quinte*.

Sixtus lever i Navnet *Sixte* og i det fra Spansk laante *sieste* (siesta, Hvile ved den 6te Time), *decimus* endelig i *la dime*.

6. Udsagnsord.

Den franske Verbalbøjning knytter sig vel i det hele og store meget nøje til den latinske, men der er dog intet Punkt, hvor Sprogudviklingen har været mere selvstændig eller i højere Grad har brudt sig nye Baner end netop paa dette Omraade.

Ingen Del af Formlæren viser tydeligere den Kamp, der har været ført mellem de opløsende og genopbyggende Kræfter i Sproget, eller den Brydning, der har fundet Sted mellem forskellige Principer, af hvilket snart det ene, snart det andet gaar af med Sejren. Den analytiske Tendens, som i Almindelighed karakteriserer Fransk i Sammenligning med Latin, gør sig stærkt gældende her og har blandt andet ført til, at ikke blot hele Lideformen, men ogsaa adskillige Tider i Handleformen ere blevne sammensatte (æmor — *je suis aimé*; amavi — *j'ai aimé* o. s. v.), medens de tilsvarende latinske ere usammensatte. Paa den anden Side har Sproget, som havde kastet Vrag paa den tidligere (latinske) Fremtidsform, fordi den frem-

bød visse praktiske Ulemper og navnlig let gav Anledning til Forvexlinger, haft tilstrækkelig syntetisk Kraft i sig til at skabe en ny Fremtidsform, der, skønt oprindelig sammensat, snart smeltede sammen til en Enhed og blev usammensat (*cantare — habeo je chanterai*). Derigennem er endvidere bleven dannet en ganske ny Form (*cantare — habebam, je chanterais*), som vel fra Begyndelsen af var et Futurum in præterito, men snart fik og fremdeles har Betydning af Konditionalis. En saadan selvstændig Form til at udtrykke det konditionelle besad Latinen aldeles ikke, men maatte bruge forskellige Midler til at betegne det, navnlig Konjunktiv.

Det er i det foregaaende (S. 4) bleven omtalt, hvilken overordentlig vigtig Rolle Accenten eller Betonningen spiller, og hvorledes det er af den største Betydning for en Lyd, saavel Medlyd som Selvlyd, om den findes i den betonedede Stavelse eller udenfor samme, idet dens Skæbne under Overgangen bliver bestemt derefter. Dette træder paa mange Maader frem i Verbalbøjningen. I Latinen fandtes Accenten snart paa Ordets Rodstavelse, snart paa Bøjningsendelsen. Medens f. Ex. *á mo, á mas, á mat* og *á mant* ere betonedede paa første Stavelse, have *amá mus* og *amátis* Tonen paa anden Stavelse, og i Former som *amavérunt* og *amavissétis* er Accenten skudt endnu længere bort fra Ordets Begyndelse. Denne Accentens forskellige Plads medfører naturligt en forskellig Behandling af Rodstavelsens Lyd ved Overgangen til Fransk, og i det ældre Sprog ses det nævnte Ord i Nutid bøjet paa følgende Maade:

j'aim, tu aimes, il aime,
nous aimons, vous aimez, ils aiment,

Navnemaaden hedder *amer*, Tillægsmaaden *amé*.

Ligeledes af *lavare* i Nutid:

je lève, tu leves, il lève,
nous levons, vous lavez, ils levent,

o. s. fremdeles.

Her har nu Analogien øvet sin Virkning. Man har følt Trang til at have samme Rodstavelse i hele Bøjningen; *a*'et i *amons, amez* er bleven forandret til *ai* (en Rest af den gamle Sprogbrug er kun Hovedordet *amant*, forskelligt baade fra Tillægsmaaden *aimant* og Hovedordet *aimant* af *adamantem*), medens *e*'et i *laver* har maattet vige Pladsen for *a*.

Paa lignende Maade er det gaet i andre Tilfælde.

Betonet latinsk *o* blev paa Fransk *eu*, tonløst *o* til *ou* (se S. 8; smlgn. *douleur* af *dolorum*). Det er derfor i Overensstemmelse med Lydlovene, naar *plorare* danner sin Navnemaade *plourer*, men Nutid *il pleure*, *demorare* (for *demorari*) *demourer*, men *il demeure*, probare *prouver*, men *il preuve*, tro-pare *trouver*, men *il treuve* (endnu hos Molière og Lafontaine). Sansen for Analogi har imidlertid gjort sig gældende, og i de to førstnævnte Ord er det da *eu*, som er trængt igennem (*pleurer, demeurer*), medens *ou* har sejret i de sidstnævnte (*prouver, trouver*).

Af Exemplerne Mængde hidsættes endnu kun *parler* (*parabolare*), der bøjedes i Nutid:

je parole, tu parles, il parle,
nous parlons, vous parlez, ils parlent.

o'et maatte siden forsvinde i alle Formerne.

Lever havde i Nutid *lieve, peser, poise* (opr. *peise*).

Disse og lignende Verber have endnu egentlig en dobbelt

Rod *lev* og *lèv*, *pes* og *pès*. Men af de øvrige dobbelte Former er der nuomstunder intet Spor tilbage i den regelmæssige Bøjning.

Latinen havde fire Konjugationer, som adskiltes fra hinanden ved Endelsen i Præsens Infinitiv:

I — are, II — ēre, III — ěre, IV — ire*).

Paa dette System er der bleven vendt fuldkommen op og ned ved Overgangen fra Latin til Fransk. Kun 1ste Konjugation er forbleven uberørt; alle de Verber, hvis Infinitiv i Latin endte paa — are, have, for saa vidt de ere gaaede over i Fransk, faaet Endelsen — *er*; de andre Konjugationer ere blevne dels blandede med hverandre, dels mere eller mindre omdannede. Saaledes blev allerede tidlig *cadĕre* til *cadĕre*, *choirĕ*, *currĕre* til *currere*, *courir* (gl. Form *courre*), *sapĕre* til *sapĕre*, *savoir*, *ridĕre* til *ridĕre*, *rire*, *placĕre* til *placĕre*, *plaire* (gl. Form *plaisir*). Dertil kom, at alle Formerne gennem Lydlovenes Virksomhed forandredes saavel i Ordenes Stamme som ved Afslibning af de gamle Endelser, i hvis Sted der ofte txaadte nye, saa at Følgen blev et fuldstændigt Kaos, hvori Sproget selv efterhaanden maatte se at skabe sig en vis Regelmæssighed, et nyt System. Dette er da ogsaa sket, og man kan for det nuværende franske Sprogs Vedkommende opstille 3 Bøjninger af Udsagnsordene.

*) De latinske deponente Verber $\circ$: de, der have passivisk Form, men aktivisk Betydning, have, som ovenfor antydet (I, S. 6, Noten) allerede i det folkelige Latin antaget aktivisk Form; for *sequi* sagde man *sequere*, der atter blev til det franske *suire*; *mori* blev til *morire*, *mourir*, *nasci* til *nascere*, *naitre*. De falde altsaa ind under den øvrige Bøjning.

Den første og langt den vigtigste af disse er den, hvis Navnemaade ender paa — *er*. Den er opstaaet dels af de latinske Verber paa — *are*, dels af nogle Overløbere fra de andre latinske Konjugationer (som *tousser* af *tussire*, *puer* af *putēre*), dels endelig af næsten alle nye, senere tilkomne Udsagnsord i Sproget og staar fremdeles aaben for Tilføjelser. Den tæller omtrent 3500 Ord.

Den anden er af ejendommelig fransk Støbning; den bestaar af de Udsagnsord paa — *ir*, der oprindelig ere dannede som Inchoativformer ved at lægge — *isc* til Stammen (*finio* — *finisco*); den tæller omtrent 300 Ord, men forøges endnu ved Nydannelser (særlig Afledninger af Tillægsord).

Den tredje er den saakaldte »døde« Bøjning, en sammenfattende Betegnelse for Udsagnsord, hvis Navnemaade ender paa — *oir*, *re* og nogle ikke inchoativiske paa — *ir*. Den kaldes »død«, fordi den ikke som de to foregaaende kan forøges ved Nydannelser, men maa nøjes med hvad den nu har, nemlig ligeledes omtrent 300 Ord, hvoraf ca. 220 bøjes nogenlunde ens (efter Mønstret *rendre*), de øvrige 80 frembyde i deres Bøjning flere eller færre Uregelmæssigheder, som i de enkelte Tilfælde finde deres naturlige Forklaring gennem Lydlæren.

Tiderne ere dels usammensatte, dels sammensatte.

Af de førstnævnte bliver det latinske

Præsens Indikativ	til	<i>Présent de l'Indicatif</i> ,
Præsens Konjunktiv	til	<i>Présent du Subjonctif</i> ,
Præsens Imperativ	til	<i>Présent de l'Imperatif</i> ,

Imperfektum Indikativ til *Imparfait de l'Indicatif*,
 Perfektum Indikativ til *Passé défini*,
 Pluskvperfekt. Konjunktiv til *Imparfait du Subjonctif*.

Alle de andre Tider i Handleformen, ligesom hele Lideformen, ere sammensatte, og hertil er anvendt Former af Hjælpeverberne *avoir* og *être*.

Ejendommeligt er

Dannelsen af *Futur* og *Conditionnel*.

Paa Latin havde Futurum forskellige Endelser i de forskellige Konjugationer (I amabo, II monebo, III scribam, IV audiam). Allerede heri laa en Vanskelighed, som følte saa meget des stærkere af dem, der skulde tilegne sig Sproget i en senere Alder og have det som fremmed, officielt Sprog ved Siden af Modersmaalet. Hertil kom, foruden den Ulempe at 1ste Person Ental i Futurum ofte var ganske lig den tilsvarende Person i Præsens Konjunktiv (scribam — audiam), tillige den Omstændighed, at Forskellen mellem Formerne efterhaanden udviskedes, amabit blev = amavit, scribet = scribit, hvorved selvfølgelig mange Fejltagelser og Forvexlinger maatte opstaa. Det er derfor naturligt, at man prøvede andre Midler til at udtrykke det fremtidige, og at man i en Tidsalder, da Tilbøjeligheden gik i Retning af Dannelse af sammensatte Tider, valgte denne Vej. Det blev i Fransk, som i de fleste romanske Sprog, Infinitiven i Forbindelse med Præsens af Verbet habere, der kom til Anvendelse. I Stedet for cantabo sagde man altsaa cantare habeo, jeg har at synge o: jeg vil eller skal synge, men dette Dobbeltudtryk droges snart sammen til en enkelt Form; cantare habeo blev

cantarabio, cantaraio, og da Betoningen flyttes over fra Stavelsen — ar til aio, hvor *o* bortfalder, og *c* foran *a* bliver *ch* (se S. 11), fremkommer *chanterai*. Ligeledes finire-habeo — *finirai* o. s. fr., hvor *i*'ets Bevarelse foran *r* formodentlig skyldes Inchoativformen, da man ellers kunde have ventet *findrai*. Efter Lydlovene bortfaldt nemlig alle andre tonløse Selvlyd end **a**, naar de ikke beskyttes af en Medlydsgruppe, hvilket paa naturlig Maade forklarer Former som

devrai af deberaio — debere habeo,

vaudrai af valeraio — valere habeo,

verrai af vaderaio — videre habeo,

gl. fransk *orraï* for *odrai* af audiraio — audire habeo.*)

Conditionnel er dannet paa lignende Maade som *Futur* af Infinitiv og Imperfektum habebam. Med Hensyn til denne Forms Betydning se ovenfor S. 32.

De upersonlige Maader.

Den franske *Présent de l'Infinitif* har udviklet sig af den latinske Præsens Infinitiv, ikke sjældn med Overgang til en anden Konjugation (se S. 34), iøvrigt

---

*) I nogle romanske Sprog finde vi ligeledes Former af habere brugte til Dannelse af Futurum, saaledes ital. *cantareò* af ho, jeg har; spansk: *cantaré* af he, jeg har; andre bruge Udtryksmaader, der vilde svare til latinsk: volo cantare, (smlgn. Dansk: jeg vil synge); saaledes saavel paa rumænsk som i visse sydøstlige Provinser i selve Frankrig, hvor Sætningen *le malade veut* (o: ønsker at) *mourir demain* er ensbetydende med *le malade mourra demain*; eller til debeo cantare, venio ad cantare, smlgn. *je vais* og *je viens chanter*, engelsk: I shall sing, I am to sing, I am going to sing, I have to sing, tysk: ich werde singen, o. s. v., der alle mere og mindre betegne det fremtidige.

tølgende Lydlovene, som *pondre* af ponere, *faire* af facere, *croire* af credere, *recevoir* af recipere for recipere. Ordene *être*, *pouvoir* og *vouloir* pege tilbage paa efterklassiske Former som *essere*, *potere* og *volere*, der ere traadte i Stedet for *esse*, *posse* og *velle*.

Participe présent, der afledes ligefrem af Præsens Participium og i alle Bøjninger har faaet — *ant*, bøjes som et Tillægsord (i. Ex. *chantant*, *chantante*, *chantants*, *chantantes*), medens det dermed ligelydende *gérondif* af Gerundium (in cantando — *en chantant*) er ubøjeligt.

Mærkes kan Formerne *sachant* og *ayant* samt de nuværende Tillægsord *vallant* og *puissant*.

Paa Latin endte Perfektum Participium enten paa — tum (atum — etum — itum — utum) eller sum. Paa Fransk har første Bøjning regelmæssig *é* af — atum, anden *i* af itum. Endelsen — *u* af — utum er trængt ind paa mange Steder, hvor den oprindelig ikke hørte hjemme, som *vu*, ældre Form *veü*, *vedu*, af vidutum for visum, *venu* af venutum for ventum, *eu* af habitum for habitum. Alle de nævnte have været betonedede paa Afledningsendelsen; men ogsaa adskillige af de stambetonede Participier ere blevne bevarede, som *fait* af factum, *couvert* af coopertum, *mort* af mortum for mortuum, *clos* af clausum, *(ac)quis* af quæsum for quæsutum o. s. v.

Personsendelserne.

Fra Latinen har Fransk bibeholdt Endelsen for alle tre Personer saavel i Ental som i Flertal. Disse have dog i Tidernes Løb undergaaet mangfoldige For-

andringer, dels gennem Lydlovenes Virkninger, dels som Virkning af Analogien, og mange af dem ere i Udtalen ganske forsvundne. Kun 1ste og 2den Persons Flertal have bevaret en betonet Endelse. De følgende Bemærkninger om enkelte Former af Verbalendelserne gælde den Skikkelse, disse nu have i Skrift.

1ste Person Ental. I *Présent de l'Indicatif* af første Bøjning findes Endelsen — *e*, som imidlertid ikke er oprindelig undtagen i de Udsagnsord, hvor dets Tilstedeværelse krævedes som Støtte ved Udtalen af en Medlydsforbindelse, og hvorfra det overførtes til hele Bøjningen. Canto giver regelmæssig i ældre Fransk *je chant*, **o** bortfalder (se S. 8), og **c** foran **a** bliver **ch** (se S. 11), men intro bliver *j'entre*, tremulo *je tremble*, og fra saadanne Former er **e**'et trængt ind i andre.

I de øvrige Bøjninger er Endelsen **s**, som vistnok skyldes Analogipaavirkning af de Ord, hvis Stammes Udlyd var **s**. Saaledes kan *je sui* have faaet sit **s** i Lighed med *je puis*. Spor af ældre Former uden **s** findes i Poesi langt ned i Tiden, som *je sai*, *je voi*. (Efter *au* og *eu* skrives *x* for *s*, *je vaux*, *je peux*, men det er kun en orthografisk Særegenhed, se S. 20). Med Undtagelse af *Passé défini* i første Bøjning, hvor Endelsen er — *ai* (af latinsk — *avi*) og *Futur*, der, som ovenfor nævnt, er dannet ved Sammensætning med — *ai* (*habeo*) have alle Indikativs Tider **s** i første Person.

2den Person Ental. I anden Person er **s** den almindelige og oprindelige Endelse.

3dje Person Ental. Tredje Persons Endelse — **t** er paa mange Steder forsvunden. Dette **t** er imidlertid dukket op igen i det 16de Aarhundrede i den inver-

terede Spørgeform (*chante-t-il*) ved Analogiindflydelse fra de andre Bøjninger, hvor det var bibeholdt; ja det er endog bleven overført paa Udtryk som *ne voilà-t-il pas*. Efter Tandlyd falder *t*'et ogsaa bort i Nutid af de andre Bøjninger; derfor *il vend, il coud*.

1ste Person Flertal. Endelsen — *mes* (latinsk *mus*) er kun bevaret i *Passé défini*, samt i *nous sommes*, af hvilken sidste Form den ellers overalt anvendte Endelse — *ous* almindelig forklares som en Analogidannelse.

2den Person Flertal. Endelsen — *tes* (latinsk — *tis*) er kun bevaret i *Passé défini* samt i Nutidsformerne (*vous*), *êtes*, *faites*, *dites*. Den sædvanlige Endelse — *ez* er kun organisk, naar den kommer af latinsk — *atis*; paa alle andre Steder er den trængt ind ved Analogi.

3dje Person Flertal. Den stumme Endelse — *ent* viser tilbage paa de latinske Endelser — *ant*, — *ent*, — *unt*. Mærkes kan *ils ont* (derfor Futurumsendelsen — *ont*), *sont*, *font* og *vont*.

Présent du Subjonctif er i Almindelighed dannet ved Analogi. Regelmæssig dannede Former ere *sache* (*sapiam*), *vaille* (*valeam*), *veuille* (*voliam* for *velim*), *soi(s)* (*siam* for *sim*).

Imparfait de l'Indicatif er i alle Bøjninger dannet efter det latinske Imperfektum paa *ābam* og *ēbam*.

Passé défini dannes sædvanlig af latinsk Perfektum, men i mange Ord trængte Endelsen — *us* ind paa Steder, hvor den ikke var oprindelig.

Imparfait du Subjonctif, der er den latinske Pluskvamperfektum Konjunktiv, stemmer paa Fransk med Dannelsen af *Passé défini*.

Présent de l'Impératif har kun bevaret 2den Per-

son Ental fra Latin. De to Personer i Flertal ere laante fra den franske Indikativ. I Ental har 1ste Bøjning intet **s** (undtagen foran *en* og *y*); ellers er tilføjet et **s**, analogt med 2den Person i Indikativ. Dog *va* og *voi* (i *voici* og *voilà*), men *vas-y*.

7. Biord, Forholdsord og Bindeord.

1. Biord.

En stor Mængde af de franske Biord stamme i lige Linje fra de tilsvarende latinske, undertiden dog med nogen Ændring af Betydningen. Saaledes kommer:

<i>y</i> af <i>ibi</i> ,	<i>hui</i> (<i>aujourd'hui</i>) af <i>hodie</i> ,
<i>en</i> af <i>inde</i> ,	<i>hier</i> af <i>heri</i> ,
<i>là</i> af <i>illac</i> ,	<i>assez</i> af (<i>ad</i>) <i>satis</i> ,
<i>où</i> af <i>ubi</i> ,	<i>mais</i> (<i>n'en pouvoir mais</i>) af
<i>ici</i> af <i>eccehic</i> ,	<i>magis</i> ,
(<i>ci - git, voici, celui-ci</i>),	
<i>ailleurs</i> — <i>aliorsum</i> .	•

En Del ere opstaaede ved S sammensætning, saaledes:

<i>souvent</i> af <i>subinde</i> ,
<i>avant</i> af <i>ab ante</i> ,
<i>dont</i> af <i>de unde</i> ,
<i>jusque</i> af <i>de usque</i> ,
<i>ensemble</i> af <i>in simul</i> ,
<i>jamais</i> af <i>jam magis</i> .

Mange ere dannede af *hora*, som:

or, encore, alors, dorénavant, désormais (*lors de, lorsque*).

Af Tillægsord er dannet en stor Mængde med Endelsen — *ment* (lat. *mente*), som *bonnement* (*bona mente*). I ældre Fransk findes Former som

gramment, forment for *grandement, fortement*; nu er det kun Tillægsord paa *ant* og *ent*, der have bevaret den gamle Dannelsesmaade. At Endelsen — *ment* er bleven opfattet som rent Suffix uden Erindring om dens etymologiske Oprindelse, kan ses af Biord som *comment*, af *comme* (lat. quomodo, og *mêmement*).

2. Forholdsord.

Latinsk Oprindelse have ogsaa de fleste Forholdsord, som de usammensatte:

<i>à</i> af ad,	<i>outré</i> af ultra,
<i>contre</i> af contra,	<i>par</i> af per,
<i>de</i> af de,	<i>pour</i> af pro,
<i>en</i> af in,	<i>sans</i> af sine,
<i>entre</i> af inter,	<i>sur</i> af super,

andre ere dannede ved Sammensætning, som:

dans af de intus,
devant af de ab ante,
dès af de ex, o. s. v.

3. Bindeord.

Ogsaa disse ere dels komne direkte fra Latinen, som:

<i>et</i> af et,	<i>quand</i> af quando,
<i>ou</i> af aut,	<i>si</i> af si,

dels af senere fransk Dannelse, som:

parce que, lorsque, pendant que o. s. v.

En Mellestilling mellem Biord og Bindeord indtage:

mais af magis,
or af hora,
donec af tunc,
car af quare.

IV.

Der staar nu tilbage at dvæle et Øjeblik ved det franske Sprogs Ordforraad. Hovedmassen af dette har det modtaget som Arv fra Latinen, hvis Fortsættelse det derfor til en vis Grad kan kaldes. Men denne Arv bestaar af to væsentlig forskellige Bestanddele, nemlig:

1) de Ord, der fra det latinske Folkesprogs Tid stedse have levet paa Menneskenes Læber og i Aarhundreders Løb ved umærkelige Forandringer ere blevne omformede og gjorte halvvejs ukendelige, og

2) de, som en senere Tids lærde Sprogmand bevidst have indpodet Sproget (se ovenfor S. 3 fg. og nedenfor S. 44). Hertil kommer den uendelig rige Evne, som Sproget har besiddet, til at forøge sit Ordforraad ved Afledninger og S sammensætninger af allerede forhaandenværende Ord*), eller give gamle

---

*) Et enkelt Exempel vil være nok til at give en Forestilling om denne Evne. Tag Stammen *fac* af det latinske *facere*, og find blot de vigtigste af dennes Afledninger; det vil allerede være en betydelig Mængde. Her kan nævnes: *faire, fait, faiseur, faisable, bienfaiteur, bienfaisance, méfait, malfaiteur, affaire, contrefaire, contrefait, défaire, defaite, parfait(ement), refaire, facilité, faculté, façon, faction, factionnaire, facteur, affecter, affectation, affection, benefice, confire, consiture, confection, difficile, difficulté, effet, effectuer, infect, infection, magnifique, magnificence, perfection(ner), perfectible, préfet, profit, profiter, profitable, satisfaire, satisfaction, suffire, suffisant, suffisance* o. s. v. Samme Stamme genfindes i en Mængde Udsagnsord paa *-fier* med deres Afledninger som *fortifier, fortification, certifier, certificat, crucifier, édifier, falsifier, falsificateur* o. s. v.

Ord nye og andre Betydninger end den oprindelige*).

Men foruden denne sin latinske Arv har Fransk modtaget en ikke ringe Del folkelige Laaneord fra andre Sprog. Af disse Laaneord undergaa nogle, især af de ældst optagne, de samme Lydforandringer som de franske, eller gøres vilkaarlig mere eller mindre fransk udseende. Germanisk *faltstuol*, som i det barbariske Latin var blevet til *faldestolium*, giver *fauteuil*, det senere sauerkraut bliver *choucroule*; engelsk riding coat bliver *redingote*.

Af de forskellige Kilder, hvorfra Laaneordene ere øste, kan her nævnes bl. a. Galliens Oldsprog, Keltisk, der kun skal have skænket Fransk nogle faa Ord, som *alouette*, *bagage*, *bassin*, *bec*, *branche*, *cabane*, *grève*, *harnais*. ialt maaske 30 eller 40. Fra Græsk er kommen en Del Ord med den kristne Kirke, som *évêque* (episkopos), *parole* (parabolé), *église* (ekklesia), samt enkelte andre som *boutique* (apotheke), *migraine* (hemikrania).

En langt rigere Tilførsel er sket fra Germanisk til forskellige Tider, for en stor Del Udtryk laante fra Krigsvæsenet, som *guerre*, *hellebard*, *boulevard*, *bivouac*, eller Lensindretningen som *fief*, eller Klædedragten, som *feutre*, *haillon*; fra Engelsk er navnlig i det sidste Aarhundrede indført en Mængde Ord som *bifteck* (beefsteak), *contredanse* (country-dance), tildels uforandrede, som *railway*, *steeple-chase*, *jockey*, *tramway*, *ticket* o. s. v.

At Italiensk og Spansk have givet deres Bidrag,

---

*) Herpaa afgiver enhver Ordbog Exempler i Mængde under alle de vigtigere Ord.

er omtalt i det foregaaende (I, S. 16—17); de andre europæiske Sprog ere kun svagt repræsenterede. Fra Russisk findes Ord som *tsar*, *rouble*, *steppe* og nogle andre; Polsk har ydet Navnene paa et Par Danse, *polka*, *mazurka*, Ungarsk nogle militære Udtryk som *hussard*, *shako*.

Af Østerlandenes Sprog træffes kun faa Spor, som næsten altid er let kendelige som fremmede; det samme gælder de enkelte Ord, som skrive sig fra afrikanske eller amerikanske Sprog.

Dannelsen og Indførelsen af lærde, saavel latinske som græske, Ord er vel af gammel Datum, idet allerede Middelalderens Munke og Skriftlærde begyndte derpaa, men det var dog først ved Renæssancetiden, at denne Tilvæxt blev betydelig. Herved tilførtes Sproget navnlig en stor Mængde Abstracta, som det hidtil havde manglet. I Nutiden fortsættes denne Forøgelse af Ordforraadet bestandig; den tjener især til Berigelse af den videnskabelige Terminologi.

Omraadet for det franske Sprog er væsentlig selve Frankrig og dets Kolonier. Det tales dog ogsaa i en Del af Sveits, i Canada, paa Haiti og i Alsace-Lorraine, ialfald for en Del. Det er fremdeles endnu Hof- og Diplomatsprog og benyttes ved internationale Sammenkomster. Men det rige og skønne Sprog læses over hele den civiliserede Verden.

Efterretninger

om

Sorø Akademis lærde Skole og Opdragelsesanstalt

for

Skoleaaret 1895—96.

af

B. Hoff.

Lærerne. Fag- og Timefordeling.

Fagene have været saaledes fordelte:

Rektor Hoff: Dansk og Oldnordisk i VI; Græsk i Vs; Oldtidskundskab i Vm	10 Timer.
Overlærer Ibsen: Naturlære; Tilsyn ved Sammensang	26 —
Overlærer Rosing: Græsk i VIs og IVs; Oldtidskundskab i VIm; Historie i VI, V, IV, 2 R og I	24 —
Overlærer Wørmer: Dansk i I; Latin i VIs, Vs og III	24 —
Adjunkt Michelsen: Latin i I; Fransk i VI, V, IV, III og II; Religion i III; een Time med ikke syngende	24 —
Adjunkt Thaarup: Matematik i Vm, Vs, III og 1 R; een Time med ikke syngende	24 —
Adjunkt Lauritzen: Matematik i VIm, IV og II; Skrivning i 1 R	24 —
Adjunkt Zoffmann: Geografi i IV og III; Naturhistorie; Matematik i 4 R	26 —
Adjunkt Boesen: Dansk i V, 4 R, II og 2 R; Oldnordisk i V; Oldtidskundskab i IIIIm; Historie i 4 R, II og 1 R; Geografi i II; to Timer med ikke syngende	26 —
Adjunkt Petersen: Dansk i 1 R; Religion i 3 R, II, 2 R, I og 1 R; Historie i III og 3 R; Geografi i I og 1 R; Skrivning i 2 R	24 —

Adjunkt Matthiessen: Fransk i 4 R, 3 R og 2 R; Matematik i 3 R, 2 R og I	25	Timer.
Adjunkt Hansen: Græsk i IIIs; Engelsk	24	—
Adjunkt Gad: Dansk i 3 R; Tysk i V, IV, 4 R, 3 R, II, I og 1 R; Fransk i I og 1 R	24	—
Adjunkt Wiese: Dansk i IV og III; Tysk i III og 2 R; Latin i IV og II; Old- tidskundskab i IVm	24	—
Gymnastiklærer Christensen med Gymna- stikassistent Frederiksen: Gymnastik, Svømning, Dans og Skydning . . .	21	—
Musiklærer Jæhnigen: Sang og Musik	17	—
Tegnelærer Schmidt-Phiseldeck: Teg- ning	10	—
Sognepræst, lic. Krarup: Religion i VI, V, IV og 4 R	4	—
Kordegner Hansen: Skrivning i II og I . I VI have ingen, i V to Disciple valgt Tysk.	3	—

De Disciple af 2 R, som ikke have læst Fransk, have haft een særlig Time i Dansk og to i Engelsk. De Disciple af 1 R, 3 R og 4 R, som ikke have læst Fransk, ere blevne sysselsatte paa forskellig Maade i Klassen.

I Sang have Disciplene været delte i fire Hold: VI, V, IV og 4 R; III og 3 R; II og 2 R; I og 1 R. Hvert Hold har haft een Time, og alle Hold een Fællestime. Ikke syngende sysselsættes i Reglen paa anden Maade i særlige Timer.

I Gymnastik har der været fem Hold: VI og V; IV og 4 R; III og 3 R; II og 2 R; I og 1 R. Hvert Hold har haft fire Ugetimer. Disciple af V — 3 R, som ikke deltage i Fællessang, have i denne Time haft Gymnastik.

Skoleinspektør er Overlærer Wørner.

	VI			V			IV			4 R.	III			3 R.	II	2 R	I	1 R	Sum	Fb.			
	S	F	M	S	F	M	S	F	M		S	F	M										
Dansk		2			2			2			4		2		3		2	3	1	3	3	27	5
Oldnordisk		2			2																4		
Tysk					(2)			2			2		2		2		2	3		2	3	20	3
Fransk			4		4			2			3		2		2		3	3		3	3	29	4
Engelsk			2		2						3				4			3	2		3	19	
Latin	7				7					7										6		41	
Græsk	6				5				5				5									21	
Oldtidskundskab			1				1			1			1									4	
Religion		1			1			1			1		2		2		2		2	2	2	16	2
Historie		3			3			2			3		2		3		2		2	2	2	24	2
Geografi								2			2		1		2		2		2	2	2	15	2
Naturhistorie							1	2			2		2		2		2		2	2	2	17	2
Naturalære		3		6	3		5		2		2		2		2							25	
Matematik m. m.			9		1		9	5	2		6		5	2	6		6		5	6	6	68	4
Tegning											2		2		2		1		2	1	2	10	
Skrivning											2		2		2		2		2	2	2	7	4
Sang		2			2			2			2		2		2		2		2	2	2	5	2
Gymnastik		4			4			4			4		4		4		4		4	4	4	21	4
	16	20	16	16	20	16	5	31	5	36	5	31	5	36	36	3	33	3	36	36	372	34	

Undervisningstimerne have været saaledes fordelt:

Karakterer ved Afgangsprøven.

52
Afgangsprøver i 1896.

Spr. hist.	Dansk Stil.	Dansk Stil.	Oldnordisk og Dansk.	Fransk.	Engelsk ell *Tysk.	Historie.	Latin, skriftlig.	Latin, læst.	Latin, curs.	Græsk.		Naturlære.	Points.	Hoved-karakter.
	I	II.												
R. M. Huusom . .	mg +	sg +	mg	mg +	mg +	mg +	mg	mg +	mg +	mg +		mg +	96	F. K.
G. C. G. Birch . .	sg +	sg +	sg +	sg +	mg +	mg +	sg +	sg	sg +	mg +		mdl.	69	A. K.
H. G. S. B. Olrik	sg +	mg	mg	mg	*ug +	mg	mg	mg	mg	sg		sg +	92	F. K.
E. O. Nygaard . .	mg +	mg +	mg	sg +	sg +	sg	sg +	sg +	sg	mg		mdl.	69	A. K.
J. F. H. Kalkau .	sg +	sg +	sg +	mg +	mg	sg +	sg +	sg +	sg	sg		sg	74	A. K.
K. Lundh	sg	sg +	ug +	sg +	mg +	mg +	mg	sg	sg +	mg		ug +	89	F. K.
D. H. R. Hoff . .	sg +	sg +	mg +	mg +	sg +	mg	sg	sg +	sg	sg		mg +	84	F. K.
C. I. A. Andersen	mg +	mg +	mg +	mg	*mg +	sg	sg	sg +	mg	sg +		mg	76	A. K.
L.H.F.Castenskjold	sg +	sg +	mg +	sg	sg	sg +	sg	sg +	sg +	mg +		sg +	73	A. K.
Mat. nat.	Dansk Stil.	Dansk Stil.	Oldnordisk og Dansk.	Fransk.	Engelsk.	Historie.	Aritmetik, skriftlig	Aritmetik, mundlig.	Geometri, skriftlig.	Geometri, mundlig.	Mekan. Fysik.	Kemisk Fysik.	Points.	Hoved-karakter.
	I	II.												
C. A. Nielsen . . .	mg +	mg +	mg +	sg +	sg	tg +	ug	mg +	mg	mg	mg	mg +	76	A. K.
A. W. E. Erlandsen	mg	mg +	mg	mg	mg	sg +	mg	mg +	sg	sg +	mg	mg +	85	F. K.
C. H. Engberg . . .	sg +	mg +	mg +	mg +	mg +	mg	mg +	mg	sg	sg	sg +	mg	89	F. K.
P. K. Sørensen . .	sg	sg +	mg +	sg +	mg	sg +	sg +	tg	tg +	tg +	tg	tg	60	T. K.

I Censuren for bægge Retninger deltog: Professor Gertz, Overlærer J. Petersen, Cand. Baruël, Cand. Dahlerup, Cand. Ipsen, Cand. Magnussen og Dr. Starcke.

Karakterer ved Forberedelseseksamen.

	Dansk, skriftlig.	Dansk, mundtlig.	Engelsk	Tysk.	Fransk.	Historie.	Geografi.	Regning.	Arit- metik.	Geometri.	Natur- historie.	Naturlære.	Orden.	Points.
O. A. Knudsen . .	mg	mg+	mg+	mg	mg	ug-:	ug	ug-:	ug-:	mg	ug	mg+	mg	118
J. H. G. Kaiser . .	mg	mg+	mg+	mg	mg	mg-:	mg-:	g	tg+	mdl+	mg	g	mg+	92
O. J. Halling . . .	g+	mg	mg	mg	mg+	mg	g+	mg+	mg+	g+	mg-:	mdl.	mg	93
V. Bay	mg-:	g+	mg+	mg	—	mg	ug-:	tg+	mg-:	g+	g-:	tg-:	ug-:	84
J. P. Henriksen . .	g	mg-:	mg	mg-:	mg	g	mg-:	mg-:	mg-:	g-:	mg+	g	g+	96
O. C. Hviid	g+	mg	mg+	mg-:	g+	ug-:	mg+	g+	g	g+	ug-:	g	mg-:	102
F. V. Kiørboe . . .	g+	mg+	mg-:	mg-:	—	mg-:	mg	g-:	g+	mg-:	mg+	mg	mg-:	95
A. N. Berthien . . .	g	mg-:	g+	g+	—	g	g	g	tg-:	g	mg	g	mg-:	76
F. Brandt	g-:	g+	mg	mg-:	mg-:	mg+	mg-:	tg	tg-:	tg	mg+	g	mg-:	78
E. C. Bronée	g+	g	mg	g+	g+	g-:	g	mdl.	tg-:	g-:	mdl+	tg	mg-:	53
A. M. Rasmussen.	g+	g+	mg	mg-:	—	g-:	tg-:	tg-:	tg+	tg+	mg	g+	mg-:	67

I Censuren deltog: Overlærer J. Petersen, Adjunkt Ottosen, Skoleinspektør Theisen, Cand. Baruël, Cand. Ipsen og Cand. J. Magnussen.

Fjerde Klassen Eksamen med Værdi som Forberedelseseksamen bestod:

	Dansk.	Fransk.	Tysk.	Latin.	Græsk.	Historie.	Geografi.	Naturhist.	Aritmetik,	Geometri.	Naturlære.	Points.
H. P. Michelsen . . .	mg ÷	ug ÷	ug ÷	ug ÷	ug ÷	mg	ug ÷	ug ÷	mg +	mg +	—	82
B. T. Ussing	mg	mg	mg	g +	mg	mg	mg	mg +	g +	g	—	71
C. H. Permin	mg ÷	mg +	mg ÷	g ÷	mg	g +	mg +	mg	mg ÷	ug	—	69
K. L. H. Jespersen . .	mg	mg	mg +	mg	mg ÷	mg ÷	tg ÷	mg +	g +	mg	—	66
H. G. Jensen	mg	mg	mg	g	mg	g +	mg ÷	mg	mg ÷	ug ÷	—	71
C. Andersen	mg ÷	mg	ug ÷	mg	g +	mg	ug	mg +	mg	mg +	—	77
O. S. Dahl	mg ÷	mg ÷	mg	g	—	g	mg ÷	ug ÷	ug	ug ÷	ug ÷	72
E. Bülow	g	g +	g	g +	—	g	g +	mg	g +	mg ÷	tg	58
J. Bronée	g	g	g +	g	ug ÷	g	mg	mg ÷	mg	mg	—	66
R. S. Dahl	mg ÷	mg	g +	g	—	mg	mg	mg	mg	ug ÷	mg	72
G. U. A. Andersen . .	mg ÷	g +	mg ÷	g +	g +	g ÷	mg	ug ÷	g ÷	tg	—	58
J. Poulsen	g +	mg ÷	mg +	tg +	—	g ÷	mg ÷	mg	mg ÷	mg	mg +	62
S. J. H. Engel	mg ÷	tg +	g +	tg ÷	—	ug ÷	ug ÷	ug ÷	mg ÷	mg ÷	mg ÷	53
A. N. Deichmann . . .	g +	g +	mg	tg ÷	mg ÷	ug ÷	ug ÷	mg	tg	mg ÷	—	51
N. K. Troensegaard .	mg ÷	g +	g ÷	tg	g +	g	ug ÷	mg +	mdl.	tg +	—	39
O. J. Lund	g +	g	mg ÷	tg +	—	ug ÷	mg	mg +	g +	mg	mg ÷	63

I Censuren deltog: Professor Gertz, Overlærer J. Petersen, Adjunkt Ottosen og Cand. Ipsen.

Disciplene.

Ved Udgivelsen af forrige Indbydelsesskrift var Disciplenes Antal 147. Der dimitteredes 13 af VI, 11 af 4 R, og 2 (E. Bülow og G. U. A. Andersen) af IV. Inden det ny Skoleaars Begyndelse udmeldtes 4 (H. Tramp af III, O. V. Appeldorn og O. B. S. Bech af 3 R, V. A. Lakier af 1 R.). Den 19. August optoges 49, og Skoleaaret begyndte saaledes med 166 Disciple. I Aarets Løb udmeldtes i Januar 1 (R. S. Dahl af V), i Marts 4 (J. P. M. Lange af III, S. A. Landgrén af 3 R, H. V. T. Heiberg af II, J. A. Bech af 2 R), i Maj 1 (G. V. C. Jensen af 3 R). Een Elev døde. I Oktober optoges een Discipel. Disses Antal er saaledes nu 160, hvortil kommer 19 Disciple i Forberedelsesklassen. De ordnes i følgende Fortegnelse efter Gennemsnitsnummeret, VI dog efter Udfaldet af Halvaarsprøven. Disciple af mat.-nat. Retning betegnes ved en Stjerne.

VI Klasse.

1. Peter Hoffmann Permin, $28/6$ 78. (Apoteker P. i Middelfart.)
2. Carl Christian Frederik Ferdinandsen, $18/2$ 79. (Lærer F. i Fuldby.)
3. Eilif Theodor Wagner, $18/8$ 78. (Sognepræst W. i Sakskøbing.)
4. Otto Edvard Valdemar Frandsen, $10/5$ 78. (Fhv. Proprietær F. i Randers.)
5. Georg Qvistgaard, $19/10$ 78. (Møller Q i Korsør.)
6. Valdemar Holger Dannemand Jensen, $19/7$ 77 (Lærer J. i Bjeverskov.)

7. Otto Schat Petersen, $1^3/6$ 77. (Professor S. P. i Kbhv.)
  8. Erik Landsperg, $2^0/10$ 77. (Økonom L.)
  9. Nicolai Edinger Octavius Poulsen, $2^8/1$ 77. (Afd. Overlæge i Kbhv. Dr. P.)
  - * 10. Christian Anker Winther, $2^9/6$ 78. (Læge W. i Slagelse.)
  - * 11. Wilhelm Ortved, $1^9/1$ 77. (Direktør O. i Kbhv.)
  12. Balthasar Holst, $9/1$ 77. (Lærer H. i Korsør.)
  13. Olaf Bojsen Møller, $6/7$ 78. (Afd. Sognepræst M.)
  14. Christian August Thielemann, $3^1/12$ 77. (Generalkonsul T. i Kbhv.)
  15. Knud Poulsen, $2^3/12$ 77. (Købmand P.)
  16. Ole Mortensen, $6/9$ 76. (Købmand M. i Trangisvaag paa Suderø.)
- Nr. 8, 11 og 15 ere skolesøgende Disciple.

V Klasse.

1. Hans Peter Michelsen, $2^9/11$ 80. (Adjunkt M.)
2. Karl Peter Villiam Johannes Nielsen, $7/6$ 78. (Snedker N. i Kbhv.)
- * 3. Søren Axel Sørensen, $4/2$ 79. (Gaardejer S. i Rørbæk ved Saksøbing.)
4. Carl Henrik Permin, $2^3/5$ 79. (Proprietær P. i Storehedinge.)
5. Hans Gert Jensen, $2^6/5$ 78. (Gaardejer J. i Store Fuglede.)
6. Adolph Nicolai Deichmann, $4/3$ 79. (Prokurator D. Slagelse.)
7. Karl Louis Henrik Jespersen, $1^5/4$ 80. (Musiklærer J. i Kbhv.)
- * 8. Søren Johan Heiberg Engel, $1^4/10$ 76. (Afd. Adjunkt i Roskilde E.)

9. Christian Ulrich Ditlev v. Eggers, $14/12$ 78. (Afd. Baron v. E.)
  - * 10. Otto Smith Dahl, $2/4$ 80. (Grosserer D. i Gentofte.)
  - * 11. Just Poulsen, $20/8$ 78. (Distriktslæge P. i Terndrup i Jylland.)
  12. Carl Andersen, $16/11$ 78. (Inspektør A. i Godhavn paa Grønland.)
  13. Børge Thorlacius Ussing, $19/1$ 78. (Sognepræst U. i Ørbæk paa Fyn.)
  14. Johannes Bronée, $24/6$ 79. (Sagfører B.)
  - * 15. Otto Johannes Lund, $4/8$ 78. (Sognepræst L. i Utterslev paa Laaland.)
- Nr. 1, 10, 12 og 14 ere skolesøgende Disciple.

IV Klasse.

1. Axel Valdemar Hess Nielsen, $31/12$ 79. (Afd. Sagfører i Helsing N.)
2. Herman Frederik Fraenkel, $12/12$ 80. (Læge F. i Slagelse.)
3. Axel Jørgensen West, $28/4$ 80. (Overlærer W. i Storehedinge.)
4. Valdemar Vigfus Poulsen, $20/12$ 79. (Afd. Distriktslæge i Taastrup P.)
5. Hakon Jørgensen, $17/12$ 79. (Afd. Sognepræst i Marvede J.)
6. Niels Kristian Troensegaard, $25/12$ 78. (Skibsreder T. i Svendborg.)
7. Michael Brandt, $23/6$ 80. (Lærer B. i Sigersted.)
8. Johan Peter Marius Lomholt, $17/11$ 79. (Postekspedient L. i Slagelse.)
- * 9. Tage Jørgen Christoffer Lange, $23/6$ 79. (Grosserer L. i Frederikssund.)

10. Mandrup Poulsen, $27/3$ 80. (Broder til Nr. 15 i VI.)
11. Axel Johan Jakobsen Skytte, $17/7$ 79. Gaardejer S. i Lindet paa Laaland.)
12. Mogens Lerche, $15/11$ 78. (Sognepræst L. i Hove.)
- * 13. Peter Emil la Cour, $6/8$ 79. (Forpagter la C. paa Vedbygaard.)
- * 14. Aage Gunner Lauritzen, $3/1$ 80. (Afd. Gros-serer i Kbh. L.)
15. Hardenak Otto Conrad Laub Kiørboe, $23/1$ 80. (Sognepræst K. i Refsnæs.)
16. Viggo Christian Faaborg Boserup, $12/5$ 79. (Læge B. i Haslev.)
17. Steffen Mariboe Døcker, $30/8$ 79. (Bankdirektør D. i Kbhv.)
- * 18. Jørgen Peter Bech, $9/7$ 80. (Hofjægermester B. til Valbygaard.)

Nr. 10, 13, 14, 17 og 18 ere skolesøgende Disciple.

4 Realklasse.

1. Andreas Mandrup Poulsen, $8/7$ 80. (Afd. Snedker P.)
2. Frederik Sigurd Adolph Julius Tolderlund, $7/4$ 80. (Partikulier T. i Vedbæk.)
3. Frants Hjalmar Howitz, $23/7$ 78. (Afd. Forst-konservator i Kbhv. H.)
4. Julius Trappaud Levinsen, $20/7$ 78. (Cancelli-raad L.)
5. Carl Christian Frederik Federspiel, $19/12$ 78. (Afd. Distriktslæge i Karebæk F.)
6. Peter Povelsen, $24/4$ 79. (Lærer P. i Stenlille.)

7. Adolf Ferdinand Emil Dedenroth, $^{27/9}$ 79. (Landinspektør D.)
  8. Otto Frederik Boserup, $^{10/8}$ 79. (Forpagter B. paa Nordfeld paa Møen.)
  9. Frederik Karl Christian Emil Meyer-Hane, $^{20/2}$ 79. (Fhv. Overlæge M.-H.)
- Nr. 1, 4, 6, 7 og 9 ere skolesøgende Disciple.

III Klasse.

1. Peter Frederik Horstmann, $^{14/2}$ 81. (Lærer H. i Drøsselbjerg.)
2. Lauritz Andreas Frederik Albert Jensen, $^{15/7}$ 79. (Gartner J.)
3. Ove Thayssen, $^{6/2}$ 82. (Gartner T.)
4. Karl Kristian Vilhelm Steincke, $^{25/8}$ 80. (Kordeg. S. i Nykøbing p. S.)
5. Adolph Johannes Worsøe Andersen, $^{4/1}$ 81. (Postekspeditør A. i Hadsund.)
6. Knud Villiam Tornø, $^{7/5}$ 80. (Apoteker T. i Aarup paa Fyen.)
- * 7. Johannes Lohmann, $^{14/2}$ 81. (Afd. Præst i Skive L.)
8. Hans Obbekjær Buemann, $^{23/6}$ 80. (Købmand B. i Skive.)
- * 9. Carl Hans Jørgen Bistrup, $^{22/7}$ 81. (Skovrider B. i Frydendal.)
10. Jens Emil Damkier Petersen, $^{22/6}$ 80. (Arkitekt P. i Slagelse.)
- * 11. Svend Hilding Mathias Christoffer Møller, $^{1/4}$ 82. (Afd. Adjunkt i Haderslev M.)
- * 12. Carl August Rønholdt Petersen, $^{19/6}$ 81. (Forpagter P. paa Kristinelund ved Præstø.)

- * 13. Frederik Carl Christian Harboe, $^{15}/_{11}$ 80.
(Sognepræst H. i Sorterup.)
- * 14. Carl Julius Søe, $^{18}/_{5}$ 82. (Grosserer S. i Kbhv.)
- 15. Harald Valdemar Federspiel, $^{14}/_{9}$ 80. (Broder til Nr. 5 i 4 R.)
- 16. Axel Emil Frederiksen, $^{16}/_{3}$ 82. (Godsforvalter F. paa Jægerhus.)
- * 17. Peter Olaf Julius Malling, $^{18}/_{3}$ 79. (Godsejer M. til Vrangsgaarde.)
- 18. Johan Marius Thorvald Møller, $^{30}/_{3}$ 81. (Tandlæge M. i Slagelse.)
- * 19. Erik Sporon Fiedler, $^{19}/_{4}$ 81. (Læge F. i Skælskør.)
- 20. Hans Lambert, $^{16}/_{6}$ 80. (Lærer L. i Tyvelse.)
- 21. Hans Henrik Carl Kühl, $^{29}/_{11}$ 81. (Cancelliraad, Godsforvalter K. paa Store Frederikslund.)
- 22. Svend Rudolph Thestrup Münster, $^{6}/_{4}$ 80. (Forpagter M. paa Nielstrup paa Laaland.)

Nr. 2, 3, 4, 8, 11, 16, 17, 18 og 21 ere skole-søgende Disciple.

3 Realklasse.

- 1. Viggo Bojesen, $^{28}/_{1}$ 79. (Proprietær B. til Knudstrupgaard.)
- 2. Otto Gerner Rask Licht, $^{3}/_{8}$ 80. (Muremester L. i Kbhv.)
- 3. Henrik Gamst Suhr, $^{22}/_{11}$ 78. (Afd. Godsejer S.)
- 4. Knud Faber, $^{11}/_{3}$ 80. (Grosserer F. i Bandholm.)
- 5. William Lindhardt, $^{6}/_{7}$ 80. (Forpagter L. paa Aggersvold.)
- 6. Poul Clausen Roed, $^{11}/_{1}$ 79. (Skomager R.)
- 7. Niels Thorlacius Ussing, $^{1}/_{4}$ 80. (Broder til Nr. 13 i V.)

8. Aage Gunnar Hansen, $14/2$ 82. (Forstraad H. paa Næsbyholm.)
9. Aage Lindegaard, $30/3$ 80. (Partikulier L.)
Nr. 1, 3, 6 og 9 ere skolesøgende Disciple.

II Klasse.

1. Ernst Louis August Christian Jensen, $21/10$ 82.
(Broder til Nr. 2 i III.)
2. Jørgen Henning Valckendorf Stürup, $22/11$ 80.
(Prokurator S. i Svendborg.)
3. Johannes Olaf Rasmussen, $8/12$ 81. (Sognepræst R. i Sønderby paa Fyn.)
4. Henry Kabell, $21/11$ 81. (Stationsforstander K. i Thisted.)
5. Holger Smith Dahl, $3/11$ 82. (Broder til 10 i V.)
6. Nikolai August Kiørboe, $14/3$ 82. (Møller K. i Assens.)
7. Hugo Schmedes, $1/12$ 80. (Distriktslæge S. i Sæby.)
8. Marcus Kristian Vilhelm Michelsen, $7/8$ 82.
(Broder til Nr. 1 i V.)
9. Henrik Birger Funch Rasmussen, $4/1$ 81.
(Godsforvalter R. paa Giesegaard.)
10. Carl Ricardt Jensen, $9/3$ 81. (Købmand J. i Stege.)
11. Axel Christian Engsig Karup, $19/2$. (Redaktør K. i Assens.)
12. Carl Knud Møller, $28/1$ 82. (Afd. Læge i Kbhv. M.)
13. Harald August Edvard Sorterup, $30/1$ 82.
(Provst S. i Slagelse.)
14. Tage Juul, $1/8$ 82. (Læge J.)

15. Ernst August Kiørboe, $11\frac{1}{2}$ 83. (Broder til Nr. 15 i IV.)
16. Carl Børge Joseph Bloch, $9\frac{1}{11}$ 81. (Skovrider B. i Ravnehus.)
17. Thor Jensen Bech, $11\frac{1}{7}$ 82. (Proprietær B. til Østergaard ved Løgstør.)
18. Theodor Krarup Lind, $29\frac{2}{9}$ 82. (Læge L. i Assens.)
19. Otto Schierbeck, $3\frac{1}{12}$ 81. (Ingeniør S.)
20. Holger Winther Høymark, $24\frac{1}{6}$ 82. (Grosserer H. i Kbhv.)

Nr. 1, 5, 8, 14, 18, 19 og 20 ere skolesøgende Disciple.

2 Realklasse.

1. Oscar Johannes Sparre Ulrich, $5\frac{1}{4}$ 81. (Skovrider U. i Tølløse.)
2. Hans Peter Julius Petersen, $7\frac{1}{10}$ 81. (Købmand P.)
3. Holger Frederik Faber, $3\frac{1}{6}$ 81. (Apoteker F. i Tranebjerg paa Samsø.)
4. Fritz Christian Lauritzen, $25\frac{2}{9}$ 81. (Afd. Købmand L.)
5. Vilhelm Alexander Lang, $27\frac{1}{12}$ 80. (Savværksejer L. i Jyderup.)
6. Kristjan Vilhelm Alfred Hansen, $26\frac{2}{3}$ 82. (Vejmand H. i Braaby.)
7. Christian Georg Brunnemann, $16\frac{1}{4}$ 81. (Sognepræst B. i Strøby.)
8. Carl Johan Ove Mønster Aagaard, $11\frac{1}{9}$ 82. (Sognepræst i Ejlbj paa Fyn.)
9. Niels Henrich Lange, $12\frac{2}{9}$ 81. (Urmager L.)
10. Viggo Poulsen, $13\frac{1}{1}$ 81. (Broder til 11 i V.)

11. Frederik Christian Schæffer, $^{24}/_3$ 82. (Forpagter S. paa Palsgaard.)
12. Povel Carl Utzon Buch, $^{8}/_{12}$ 81. (Skovrider B. paa Knuthenborg.)
13. Christian Frederik Gustav Hansen, $^{13}/_7$ 81. (Konsulent H. paa Snertingegaard.)
14. Harald August Nygaard, $^{29}/_1$ 81. (Etatsraad N. til Sæbygaard.)
15. Vilhelm Alfred Bull, $^{27}/_4$ 80. (Flv. Gaardejer B. i Kbhv.)
16. Einar Andersen, $^{29}/_9$ 80. (Broder til Nr. 12 i V.)
17. Knud Wendt, $^4/_3$ 81 (Forstkandidat W.)
Nr. 2, 4, 6, 9, 12, 13, 15, 16 og 17 ere skole søgende Disciple.

I Klasse.

1. Otto Schmedes, $^{8}/_1$ 83. (Broder til Nr. 7 i II.)
2. Johannes Peder Eiler Pedersen, $^7/_11$ 83. (Skolelærer P. i Skaarup paa Fyn.)
3. Jens Jacob Pedersen, $^{14}/_1$ 82. (Gaardejer P. i Fjenesløv.)
4. Jens Christian Rahbek, $^{26}/_{11}$ 83. (Lærer R.)
5. Thorvald Julius Emil Fischer, $^2/_8$ 83. (Købmand F. i Korsør.)
6. Jes Hansen Skovgaard, $^{15}/_4$ 84. (Sognepræst S. i Lyng.)
7. Knud Scott Deichmann, $^{31}/_8$ 82. (Broder til Nr. 6 i V.)
8. Aage Krarup Lind, $^8/_12$ 83. (Broder til Nr. 18 i II.)
9. Eiler Trolle Blumensaadt, $^{16}/_5$ 83. (Fabrikant B. i Odense.)

10. Peter Victor Axel Feilberg, $27/11$ 83. (Distriktslæge F. i Hornslet.)
  11. Frederik Vilhelm Hvalsøe, $23/5$ 83. (Afd. Læderhandler i Holbæk H.)
  12. Niels Stenild Ahnfeldt Clausen, $13/10$ 83. (Afd. Præst i Store Brøndum C.)
  13. Povl Lohmann, $3/11$ 82. (Broder til Nr. 7 i III.)
  14. Paul Gjellerup, $14/5$ 83. (Akademilæge G.)
  15. Christian Alfred Emil Petersen Bennick, $22/7$ 83. (Fhv. Lærer B.)
  16. Ernst Harry Petersen, $14/10$ 82. (Afd. Grosserer i Kbhv. P.)
  17. Hugo Andersen, $26/10$ 82. (Broder til Nr. 12 i V og Nr. 16 i 2 R.)
  18. Christian Carl Sørensen, $18/11$ 81. (Gaardejer A. S. i Nordrup ved Ringsted.)
  19. Povl Sigurd Nygaard, $23/5$ 83. (Broder til Nr. 14 i 2 R.)
- Nr. 2, 3, 12 og 13 ere Elever.

1 Realklasse.

1. Ole Eduard August Marius Olesen, $15/2$ 83. (Bestyrer O. paa Valsøllillegaard.)
2. Marius Langkjær, $19/1$ 84. (Murmester L.)
3. Hans Otto Vilhelm Halling, $14/12$ 82. (Hotelforpagter H. i Lyngø.)
4. Oscar Emil Benthien, $24/9$ 82. (Afd. Grosserer i Kbhv. B.)
5. Holger Aagaard, $29/2$ 84. (Proprietær A. til Nørreskovgaard.)
6. Alfred Gustav Jensen, $1/6$ 82. (Grosserer J. i Kbhv.)

7. Axel Poulsen, $7/10$ 82. (Broder til Nr. 11 i V og Nr. 10 i 2 R.)
  8. Alexander Vilhelm Mouritz Ponsaing Reumert, $24/6$ 82. (Læge R. i Kolding.)
  9. Rud Henri Emil Lange, $28/2$ 84. (Broder til Nr. 9 i IV.)
  10. Niels Hjalmar Rødel Kildeberg, $8/8$ 83. (Afdøde Drejer K.)
  11. Poul Ludvig Olsen, $27/11$ 82. (Revisor O. i Kbhv.)
  12. Einar Jensen, $28/1$ 82. (Hotelejer J.)
  13. Svend Landspørg, $24/9$ 83. (Broder til Nr. 8 i VI.)
  14. Joachim Gottlob Qvistgaard, $2/7$ 82. (Jægermester Q. til Holbækgaard ved Ørsted.)
  15. Lavrits Emil Madsen, $5/11$ 83. (Kreaturhandler M. i Vindinge paa Fyn.)
- Nr. 7, 9 og 11 ere Elever.

Forberedelsesklassen.

1. Sofus Lakier, $29/3$ 84. (Afd. Præst i Alsted L.)
2. Hans Christian Langkjær, $16/12$ 84. (Broder til Nr. 2 i R.)
3. Vilhelm Stefan Barchalia, $19/11$ 84. (Distriktslæge B. i Skælskør.)
4. Christian Theodor Funch Rasmussen, $24/1$ 83. (Broder til Nr. 9 i II.)
5. Peter Christoffer de Neergaard, $17/9$ 83. (Forpægter N. paa Petersminde.)
6. Thøger Fritz Aude Binneballe, $29/1$ 83. (Partikulier B.)
7. Ove Christian Bergmann, $19/11$ 84. (Manufakturhandler B. i Kbhv.)

8. Svend Gunnensen Fiedler, $^{23}/_9$ 84. (Broder til Nr. 19 i III.)
9. Holger Bülow, $^{27}/_4$ 84. (Sognepræst B. i Tersløse.)
10. Christoffer Conrad Fischer, $^{15}/_4$ 84. (Fhv. Skibskaptein F. i Aabenraa.)
11. Hannibal Julius Petersen, $^{11}/_2$ 84. (Godsejer P. til Ødemark.)
12. Hans Christian Nielsen, $^{24}/_6$ 83. (Købmand N.)
13. Finn Onni Metsikkø Lund, $^6/_8$ 84. (Agronom L. ved St. Paolo i Brasilien.)
14. Helge Olaf Haldkjær, $^7/_1$ 83. (Fhv. Boghandler H.)
15. Erik Bonnesen, $^{14}/_7$ 84. (Købmand B.)
16. Carl Vilhelm Nielsen, $^5/_12$ 84. (Broder til Nr. 12.)
17. Holger Due, $^{17}/_2$ 84. (Bager D.)
18. Johannes Axel Sell, $^{19}/_4$ 83. (Læge S. i Tersløse.)
19. Otto Frederik Damsboe, $^{13}/_1$ 85. (Proprietær D. til Flenstofte ved Assens.)

Understøttelser.

Gratistpladserne paa Opdragelsesanstalten tildeles følgende 14 Elever:

C. C. F. Ferdinandsen, C. A. Winther, G. Qvistgaard, V. H. D. Jensen, B. Holst, O. E. V. Frandsen, H. G. Jensen, K. L. H. Jespersen, S. J. H. Engel, A. V. H. Nielsen, V. V. Poulsen, H. F. Fraenkel, A. J. West og H. Jørgensen.

Ansøgninger om Gratistplads skulle hvert Aar fornyes. De stiles til Kongen og indsendes til Rektor mellem 19. og 31. Avgust.

Det Müllerske Legat (2200 Kr.) tildeltes 13 Elever med følgende Beløb:

B. T. Ussing og C. C. F. Federspiel (400 Kr.), J. P. M. Lomholt (300 Kr.), H. V. Federspiel (200 Kr.), E. T. Wagner, O. E. V. Frandsen, O. B. Møller, O. J. Lund, J. Poulsen, H. O. C. L. Kiørboe, M. Lerche, F. C. C. Harboe og C. B. J. Bloch (100 Kr.)

Ansøgninger om dette Legat, som kun kan tildeles Elever, der ere Sønner af kongelige Embedsmænd, skulle hvert Aar fornys og ledsages af en Transgattest, hvortil Skema faas hos Rektor. De stiles til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsen og indsendes til Rektor mellem 19 og 31 Avgust.

Kontingentsnedsættelse (96 Kr.) tillagdes følgende 10 Elever:

O. B. Møller, J. P. M. Lomholt, A. J. J. Skytte, M. Brandt, F. S. A. J. Tolderlund, P. F. Horstmann, C. H. J. Bistrup, J. E. D. Petersen, S. R. T. Münster og N. A. Kiørboe.

Fri Undervisning tilstodes følgende 23 skole-søgende Disciple:

E. Landsperg, K. Poulsen, M. Poulsen, A. M. Poulsen, J. T. Levinsen, F. C. C. E. Meyer Hane, P. Povelsen, L. A. F. A. Jensen, O. Thayssen, K. K. V. Steincke, P. C. Roed, A. Lindegaard, E. L. A. C. Jensen, H. W. Høymark, H. P. J. Petersen, F. C. Lauritzen, V. A. Bull, K. V. A. Hansen, N. H. Lange, K. Wendt, J. C. Rahbek og to i Aarets Løb udgaaede Disciple, og ekstraordinært følgende 6 Disciple: H. P. Michelsen, C. Andersen, M. K. V. Michelsen, E. Andersen, P. Gjellerup og H. Andersen.

Af den særlige Stipendiefond tillagdes: H. P. Michelsen 100 Kr., C. Andersen og K. Poulsen 70

Kr., C. C. F. Ferdinandsen, A. V. H. Nielsen og O. Thayssen 40 Kr.

Ansøgninger om Kontingentnedsættelse, fri Undervisning og Stipendium stiles til Ministeriet for Kirke og Undervisningsvæsen og ledsages af en Formuesattest, hvortil Skema faas hos Rektor. De indsendes til denne mellem 19 og 31 August. For en Discipel, som har opnaaet en af disse Understøttelser, er det ikke for nødvendent at forny Andragendet derom.

Overlærer Sibberns Legat blev for Aaret 1895 af Lærerkollegiet tildelt stud. med. N. T. E. A. Jacobsen.

Opdragelsesanstalten.

Den 29 April døde paa Sygehuset Elev af I Klasse Axel Peter Fabricius, Søn af Konsul Fabricius i Skagen. Dødsaaarsagen var et Hjærteonde som Følge af en i flere Aar tilbagevendende Influenza. Han var en meget brav og samvittighedsfuld Dreng, som vandt deres Venskab, der lærte ham nærmere at kende.

Forretningerne med Tilsynet have været fordelte paa samme Maade og paa de samme Hænder, som forrige Skoleaar.

I næste Skoleaar har Adj. Gad Tjenesteledighed, som han vil benytte til en Rejse i Udlandet. Hans Tilsynsforretninger ville blive overtagne af hans Istedtræder cand. phil. H. H. Nissen.

Krav ved Optagelse.

Ved Optagelse i Forberedelsesklassen (Gennemsnitsalder: 11 Aar) kræves:

Dansk: Læsning, det vigtigste om Ordklasser og Sætningsdele. Diktat (Skilletegnene dikteres.)

Tysk: eet Aars forudgaaende Læsning. Der anbefales Sands Læsebog for Borger- og Forberedelsesklasser S. 1—60 og det vigtigste af Kapers Skema.

Regning: de fire Regningsarter i hele Tal, benævnte og ubenævnte. Hovedregning.

Fragmentariske Fortællinger af Bibelhistorien og Fædrelandshistorien. De vigtigste geografiske Grundforestillinger.

Hvad der kræves til Optagelse i I og højere Klasser, udfindes let ved at sammenlægge ovenstaaende med det, som læses i de Klasser, der ere under den, i hvilken Optagelse søges.

Undervisningen.

Dansk.

- VI. (Hoff). Litteraturhistorie fra 1800 efter Rønning med et trykt Tillæg om den prosaiske Litteratur. Enkelte Digterbiografier efter Hammerich. Forelæsning af Litteraturprøver. I Svensk er læst en Del af Hammerichs Læsestykker og Fänrik Stål I. Syv Stile.
- V. (Boesen). Litteraturhistorie til 1800 efter Rønning. Runeskrift, gammel islandsk Litteratur og dansk Sproghistorie efter et trykt Tillæg. Holberg, Evald og Wessel efter Hammerich. Paa Klassen er læst omtrent tyve Folkeviser, Stykker af anden ældre dansk Litteratur (til Dels efter Flors Haandbog) og enkelte Værker af Hauch, Heiberg, Hertz og Hostrup, Een til to Stile om Maaneden.

- IV. (Wiese). Oplæsning af og for Klassen af danske Digterværker, hvortil knyttedes Bemærkninger om Forfatternes Liv. En Stil hver anden Uge.
- 4 R. (Boesen). For Klassen er læst Visen om Niels Ebbesen og enkelte andre Folkeviser; Holbergs Jacob von Thyboe, Det lykkelige Skibbrud, nogle Epistler, Brudstykker af Peder Paars og Niels Klim; Wessels Kærlighed uden Strømper; Evalds Rungstedts Lyksaligheder, Højen, Fiskerne (Br.); Baggesens Den hængte Tyv; Oehlenschlägers Hakon Jarl, Digterbesøget; Blichers Himmelbjerget; Grundtvigs Bisp Vilhelm, Ole Vind, Eli og Samuel; Ingemanns Vægterfamilien, Sange af Valdemar den Store og hans Mænd; Hauchs Tycho Brahes Ungdom; Heibergs Aprilsnarrene; Paludan Müllers Slaven; Hostrups Genboerne. Oplysning om Forfatternes Liv er meddelt mundtligt. Dorphs græske Mytologi. Boesens nordiske Gudelære. Wørmers Sproglære. Analyse. To til fire Stile om Maanedens, i Regløn Hjemmestile.
- III. (Wiese). Danske Digterværker ere oplæste af og for Klassen. Der er tilknyttet Bemærkninger om Forfatternes Liv. Fire Stile om Maanedens, skiftevis Hjemme- og Skolestil.
- 3 R. (Gad). Fengers Læsestykker I er brugt til Oplæsning, Genfortælling og Analyse. Oehlenschlägers Axel og Valborg samt Hauchs Thorvald Vidførels Saga ere læste for og af Klassen. Wørmers Sprogkære. Een til to Stile om Ugen.
- II. (Boesen). Borchsenius' og Winkel-Horns Læsestykker ere brugte til Oplæsning og Analyse. Nogle Digte ere lærte udenad. Ingemanns Barndomshisto-

- rie, Hostrups Drøm og Daad, Hauchs Æren tabt og vunden m. m. er oplæst. Een Stil om Ugen.
- 2 R. (Boesen). J. Larsens Læsebog III er brugt til Oplæsning og Analyse. Digte af Lefoliis Samling ere lærte udenad eller oplæste. Bjørnsøns En glad Gut, Oehlenschlägers Hakon Jarl m. m. ere forelæste. Wørmers Sproglære. Een til to Stile om Ugen.
- I. (Wørmer). Borchsenius' og Winkel-Horns Læsestykker ere benyttede til Oplæsning og Analyse. For Klassen er oplæst Oehlenschlägers Aladdin m. m. Wørmers Sproglære. Een Stil om Ugen.
- 1 R. (Petersen). Oplæsning og Analyse efter J. Larsens Læsebog II. Tre Digte ere lærte udenad. Wørmers Sproglære. Een Stil om Ugen paa Skolen, Genfortælling eller Diktat.
- Fbkl. (Wørmer). Pio og Wimmers Dansk Læsebog for de lavere Klasser er benyttet til Oplæsning og Analyse. Nogle Digte lærte udenad. Wørmers Sproglære. To Stile om Ugen.

Oldnordisk.

- VI. (Hoff). Det Pensum af Wimmers Læsebog, som opgives til Eksamen.
- V. (Boesen). Wimmers Læsebog S. 1—35 og 45—60. Udtog af Wimmers Formlære.

Tysk.

- V. 2 Disc. (Gad). Læst Stykker af Eggers Lehr- und Lesebuch i Forbindelse med Oplysninger om det attende Hundredaars betydeligste Digtere. Goethes Götz von Berlichingen. Mundtlige og skriftlige Stiløvelser. Kapers Grammatik. Maanedslæsning: Goethes Werthers Leiden; Schillers Die Jungfrau

von Orleans og Wilhelm Tell; Hauffs Das Bild des Kaisers og Phantasien im Bremer Rathskeller; Hoffmanns Das Fräulein von Scuderi; Fouqués Undine.

- IV. (Gad). Kapers og Petersens Læsebog S. 59—69, 172—215, 329—364, 367—370, 372—382, 399—404, 409—412, 418—427. Kapers Stiløvelser for Mellemlklasser S. 1—24. Kapers Grammatik.
- 4 R. (Gad). Samme Læsebog S. 59—69, 303—329, 372—392, 410—418. Genlæst af forrige Klasses Pensum S. 1—35, 387—395. Samme Stiløvelser S. 1—18. Samme Grammatik.
- III. (Wiese). Samme Læsebog S. 52—86, 98—119, 226—239, 410—423. Af og til Ekstemporallæsning. Kapers Stiløvelser for Begyndere Side 51—75. Samme Grammatik.
- 3 R. (Gad). Samme Læsebog S. 1—52, 78—86, 410—440. Samme Stiløvelser S. 54—72. Samme Grammatik.
- II. (Gad). Kapers Læsebog for Mellemlklasser S. 48—101 og 210—218. Samme Stiløvelser S. 31—54. Samme Grammatik.
- 2 R. (Wiese). Samme Læsebog S. 56—61, 62—77, 89—132. Samme Stiløvelser S. 29—54. Samme Grammatik.
- I. (Gad). Skouboes Læsebog S. 1—47. Kapers Stiløvelser for Begyndere S. 1—29. Kapers Grammatik.
- 1 R. (Gad). Skouboes Læsebog for Mellemlklasser S. 1—58. Kapers Stiløvelser for Begyndere S. 1—29. Kapers Grammatik.
- Fbkl. (Gad). Af Sands Tysk Læsebog for Borger- og Forberedelsesskoler ere S. 1—21 lærte udenad, S.

34—35 benyttede til Stil, og S. 60—111 læste og genlæste. Kapers Skema.

Fransk.

- VI. (Michelsen). Baruël og Michelsens Prosastykker S. 28—62, 149—204, 257—305. Molières le Tartuffe, de tre sidste Akter. Hjemmelæsning: Hugos Hernani; Theuriets Le mariage de Gérard. Mundtlige Stiløvelser. Een Stil om Ugen efter Arlauds Opgaver.
- V. (Michelsen). Baruël og Michelsens Prosastykker S. 101—149, 161—171, 204—257, 306—386, 411—462. Som Hjemmelæsning Mérimées Colomba. Mundtlige Stiløvelser. To Stile om Ugen efter Arlauds Opgaver. Syntaks efter Pios Sproglære.
- IV. (Michelsen). C. Michelsens Læsestykker Side 1—6 og 27—159. Resten læst kursorisk. Mundtlige og skriftlige Stiløvelser. Formlæren efter Jungs Grammatik.
- 4 R. (Matthiessen). Samme Bog S. 1—122. S. 122—159 læst kursorisk. Samme Formlære.
- III. (Michelsen). Cohen og Kapers Læsestykker S. 104—115, 121—212. Formlæren efter Pios Sproglære. Michelsens Stiløvelser Stykke 28—46.
- 3 R. (Matthiessen). Cohen og Kapers Læsestykker S. 83—133 og 164—172. Formlæren efter Jungs Grammatik.
- II. (Michelsen). Cohen og Kapers Læsestykker S. 1—91, 104—109, 164—172. Pios Sproglære § 29—83. Michelsens Stiløvelser Stykke 1—27.
- 2 R. (Matthiessen). Samme Læsebog S. 1—91. Formlæren efter Jungs Grammatik.
- I. (G a d). Michelsens Fransk for Mellemlklasser S.

- 1—56 med Overspringelse af nogle Stykker samt S. 87—91. Dele af Pios Grammatik.
- 1 R. (Gad. Samme Læsebog S. 9—51. Nogle Ordsprog lærte udenad. Stykker af Jungs Grammatik.
- Fbkl. (Matthiessen). C. Michelsens Fransk for Begyndere.

Engelsk. (Hansen).

- VI. Hansen og Magnussens Eng. Læsebog S. 254 - 340. Kursorisk efter Sommerfelts Nyeste engelske Forfattere i Udvalg. Jespersens Grammatik.
- V. Hansen og Magnussens Læsebog S. 42—85, 254—312. Jespersens Grammatik.
- 4 R. Brekkes Læsebog for Mellemlklasser S. 118—283. Hansens Udvalgte Digte med nogle Forbigaaelser. Genlæst Eksamenspensumet. Version hver anden Uge. Jespersens Grammatik.
- 3 R. Samme Læsebog S. 26—32, 42—211. Samme Digtsamling S. 1—6; 49—69. Lunds Stiløvelser S. 16—39. Een Version om Ugen efter Hansen og Magnussens Opgaver.
- 2 R. Brekkes Læsebog for Begyndere S. 75 - 103. Sammes Læsebog for Mellemlklasser S. 1—32. Lunds Stiløvelser 1—20. De af Klassens Disciple, som ikke lære Fransk, have genlæst Pensumet fra 1 R og haft nogen Ekstemporallæsning.
- 1 R. Brekkes Læsebog for Begyndere S. 1—74.

Latin.

- VI. (Wørmer). Cicero pro lege Manilia; Cato major; Lælius. Tacitus (Bricka og Thomsen) Side 1 - 54. Virgils Æneide I. Horatses Breve II, Oder I (undt.

25, 33, 36), II (undt. 5), III 8, 9, 19, 26. Antikviteter og Litteraturhist. efter Thomsen og Rafn. Een Version om Ugen. Kursorisk er læst Freys Udvalg af Ciceros Breve S. 60—96 og Henrichsens Opgaver til Overs. fra Latin til Dansk S. 68—130.

Vs. (Wørmer). Cicero pro lege Manilia. Livius IX. Virgils Æneide I. Horatses Breve I. Antikviteter efter Thomsen. Een Version om Ugen efter Henrichsens Opgaver. Kursorisk er læst Livius X og Justini historiæ Philippicæ S. 1—25.

IV. (Wiese). Caesar de bello Gall. VI. Sallusts Jugurtha Kapp. 5—16, 20—30, 32—40, 43—65. Ciceros 1ste, 2den og 3dje Tale mod Catilina og Talen pro rege Deiotaro. Ovid (ved Bloch, 1ste H.) Verdensaldrene, Deucalion, Phaëton og Pyramus og Thisbe. Madvigs Grammatik. To Hjemmestile og een Skolestil om Ugen efter Iversens Bog. Af og til mundtlig Stil efter samme Bog.

III (Wørmer). Caesar de bello Gall. II, III og IV. Nogle Vers af Ovid og nogle Kapitler af Cicero ere læste, men opgives ikke til Aarsprøven. Madvigs Grammatik. To Stile om Ugen efter Iversens Bog. Af og til mundtlig Stil.

II. (Wiese). Vitae aliquot imperatorum efter Cornelius Nepos ved Listov. Caesar de bello Gall. I, 1—29. Af Madvigs Grammatik Formlæren og Sætningslærens første Afsnit. Een Skolestil og een Hjemmestil om Ugen efter Iversens Bog. Af og til mundtlig Stil.

I. (Michelsen). Mikkelsens latinske Læsebog. Formlæren efter Madvig, Iversens Stiløvelser Stykke 1—30. I Slutningen af Skoleaaret ere nogle Stile skrevne paa Skolen.

Græsk.

- VI_s. (Rosing). Platon: Apologien, Kriton og Phaidon c. 1—14 og 63—66 (efter Hoffmanns Supplementum lectionis Græcæ). Lukianos; Hanen. Homers Odysse I og VI. Litteraturhistorie og Kunsthistorie efter Secher.
- V_s. (Hoff). Homers Iliade II (til 493), III (til 382), VI og XVI. Herodot III (undtagen Kap. 79—120) og IV Kap 126—141. Xenophons Hellenica II. Weilbachs Formlære, Hudes Syntaks og Sechers Mytologi.
- IV_s. (Rosing). Hudes Elementarbog II Side 11—49. Homers Iliade I. Weilbachs Formlære.
- III_s. (Hansen). Hudes Elementarbog I og II S. 1—10. Weilbachs Formlære til § 103.

Oldtidskundskab.

- VI_m. (Rosing). Oldtids Kunsthistorie efter Sechers Lærebog og Sagn og Historier om Kunstnere i Oldtiden samlede af Chr. V. Nielsen. Endvidere er der læst Oversættelser af Polybios, af Euripides' Hippolytos, Medeia og Kyklopen, af Æschylos' Perserne og Orestaden.
- V_m. (Hoff). Herodots første Bog. Nogle af Mariagers Fortællinger. Sechers Mytologi.
- IV_m. (Wiese). Dele af Iliaden og Odysseen ere læste i Oversættelse. Afhandlinger om Grækerne og Romerne.
- III_m. (Boesen). Græsk Mytologi efter Secher under Forevisning af Billeder. Nogle Sange af Iliaden og Odysseen ere læste i Oversættelse.

Religion.

- VI. (Krarup). Den kristelige Etik er gennemgaaet i Grundtræk.
- V. (Krarup). De religiøse Grundtanker i Hedenskabet, Jødedommen og Kristendommen ere udviklede gennem en historisk Fremstilling.
- IV. (Krarup). Apostlenes Gerninger er gennemgaaet som Udgangspunkt for en Fremstilling af Kristendommens første Historie.
- 4 R. (Krarup). Apostlenes Gerninger er gennemgaaet, og Fortællinger tilføjede af Kirkens første Historie.
- III. (Michelsen) og 3 R. (Petersen). Assens mindre Bibelhistorie fra Jesu femte Ophold i Jerusalem til Bogens Slutning. Balslevs Katekismus § 95 til Bogens Slutning.
- II. (Petersen). Assens mindre Bibelhistorie fra Hjemkomsten fra Babylon til Jesu Lidelse; Balslevs Katekismus: Troen og Fadervor.
- 2 R. (Petersen). Assens mindre Bibelhistorie fra Hjemkomsten fra Babylon til Jesu femte Ophold i Jerusalem. Balslevs Katekismus: Trosartiklerne.
- I. (Petersen). Assens mindre Bibelhistorie til Afsnittet om det gamle Testaments Bøger. Balslevs Katekismus til Troen.
1. R. (Petersen). Assens mindre Bibelhistorie til Hjemkomsten fra Babylon. Balslevs Katekismus til Troen.
- Fbkl. (Michelsen). Balslevs Bibelhistorie. Nogle Salmer ere lærte udenad.

Historie.

- VI. (Rosing). Det hele Kursus genlæst efter Thriges Oldtidens og Nordens Historie, Blochs Lærebog for Realskoler og (for Tiden fra 1789—1870) Blochs større Lærebog i den nyeste Historie.
- V. (Rosing). Oldtidens Historie efter Thrige og Blochs større Lærebog i den nyeste Historie fra 1789—1870.
- IV. (Rosing). Thriges Nordens Historie.
- 4 R. (Boesen). Blochs Lærebog for Realskoler I og II.
- III. (Petersen). Blochs Lærebog for Realskoler fra Ludvig 14 til Bogens Slutning med Forbigaaelse af Nordens Historie.
- 3 R. (Petersen). Blochs Lærebog for Realskoler II: Verdenshistorien til 1815; Nordens Historie til den nyeste Tid.
- II. (Boesen). Blochs Lærebog: Middelalderen og den nyere Tid til Ludvig 14 med Forbigaaelse af Nordens Historie.
- 2 R. (Rosing). Blochs Lærebog for Realskoler: Middelalderen.
- I. (Rosing) og 1 R. (Boesen). Blochs Lærebog for Realskoler: Oldtiden.
- Fbkl. (Boesen). Verdenshistorie efter Brickas fragmentariske Fremstilling (med nogle Forbigaaelser).

Geografi.

- IV. (Zoffmann) og 4 R. (Kiellerup). Thriges Geografi.
- III. (Zoffmann) og 3 R. (Kiellerup). Granzows Geografi: Afrika, Amerika, Australien og Indledningen til Evropa.
- II. (Boesen) og 2 R. (Kiellerup). Granzows Geografi: Storbritannien til Amerika.

I. og 1 R. (Petersen). Granzows Geografi fra Danmark til England.

Fbkl. (Lauritzen). Granzows Geografi Nr. 4.

Naturhistorie. (Zoffmann).

Vm har lært at kende de vigtigste Mineralier og Bjergarter; dernæst er der meddelt en Oversigt over den alm. Geognosi og Danmarks Geognosi.

IV og 4 R. Boas' Zoologi og Grønlunds Botanik.

III og 3 R. Boas' Zoologi: Orme, Bløddyr og Straaledyr Grønlunds Botanik: Blomsterplanterne og de blomsterløse Planter.

II og 2 R. Boas' Zoologi: Mennesket og Leddyrene. Grønlunds Botanik: Første Afsnit.

I og 1 R. Boas' Zoologi: Hvirveldyrene.

Fbkl. Berggrens Naturhistorie for de lavere Klasser: Hvirveldyrene.

Naturlære. (Ibsen).

VI_m. Det foreskrevne Pensum efter Ørsteds mekaniske Fysik, Jamins petit traité de physique og Jørgensens Astronomi.

VI_s. Det foreskrevne Pensum efter Holtens Naturens almindelige Love og Jørgensens Astronomi.

V_m. Efter Ørsteds mekaniske Fysik: Bevægelseslære; efter Jamins petit traité de physique Varmelære, Gnidningselektricitet og Galvanisme.

V_s. Ellingers Lærebog i Fysik til Varmelæren.

IV_m. Det foreskrevne Pensum efter Ørsteds mekaniske Fysik og Silfverbergs kemiske Fysik.

4 R. Det foreskrevne Pensum efter Holtens Naturens almindelige Love.

- III m. Ellingers Lærebog i Fysik til molekulære Kræfter.
 3 R. Ellingers Lærebog i Fysik til molekulære Kræfter.

Matematik.

- VI m. (Lauritzen). J. Petersens analytiske Plangeometri I. Sammes Lærebøger i Trigonometri, Stereometri og Algebra. Projektionstegning. Tre Sæt Hjemmeopgaver om Ugen.
- V s. (Thaarup). Trigonometriske Funktioner. Konstruktionsopgaver,
- VI m. (Thaarup). J. Petersens Lærebøger i Algebra, Trigonometri og Stereometri. Opgaver af sammes Metoder og Theorier Kapitel I. Projektionstegning efter Seidelin. Tre Sæt Hjemmeopgaver hver Uge.
- IV. (Lauritzen) og 4 R. (Zoffmann). J. Petersens Lærebøger i Aritmetik og Geometri. Bokkenheusers Regnebog for de højere Klasser. Hjemmeopgaver to Gange om Ugen. Opgaver paa Skolen een Gang om Ugen.
- III. (Thaarup). J. Petersens Aritmetik II til Logaritmer. Sammes Geometri Kap. III, repeteret I—II. Een Hjemmeopgave til hver Time.
- 3 R. (Matthiessen). J. Petersens Aritmetik II til Logaritmer. Sammes Aritmetik I repeteret. Sammes Geometri Kap. III, repeteret I—II. Bokkenheusers Regnebog for Mellenklasser. Blandede Opgaver. Praktisk Indøvelse af Logaritmetabellens Brug. Een Time om Ugen Opgaver paa Skolen, een Gang hjemme.
- II. (Lauritzen). J. Petersens Aritmetik og Algebra I med nogle Forbigaaelser. Sammes Geometri Kap.

- I—II. Bokkenheusers Regnebog for Mellemlklasser. To Gange om Ugen Hjemmeopgaver, een Gang om Ugen Skoleopgaver.
- 2 R. (Matthiessen). Aritmetik, Geometri og Regnebog som II Klasse. Een Hjemmeopgave gennemsnitlig hver anden Dag. Skoleopgaver een Gang om Ugen.
- I. (Matthiessen). Bokkenheusers Regnebog for Mellemlklasser: Brøkregning, Reguladetri med Brøk, Kursregning, Procentregning og Regning med Decimalbrøk. Uden Brug af Bog: Brøks Brøk, Polynomiers Division, Ligninger af første Grad med een ukendt. Een Hjemmeopgave hver Dag, Skoleopgaver een Gang om Ugen.
- 1 R. (Thaarup). Bokkenheusers Regnebog for Mellemlklasser § 5—6. Bogstavregning. De fire Regningsarter med hele og brudne Polynomier og Ligninger af første Grad med een ukendt. Een Hjemmeopgave til hver Time.
- Fbkl. (Zoffmann). Bokkenheusers Regnebog for Mellemlklasser: Brøkregning og Reguladetri med hele Tal og Brøk.

Tegning. (Schmidt-Phiseldeck.)

- 4 R. Tegning efter Traadlegemer og Gibs. De sidstnævnte skyggede med Sortkridt.
- 3 R. Tegning efter Traadlegemer og Klodser.
2. R. Tegning dels efter første, dels efter anden Række af Tegneinspektør C. F. Andersens Fortegninger.
- II, I og 1 R. Tegning efter første Række af Andersens Fortegninger.

Skrivning.

II. (Hansen) og 2 R. (Petersen). Latinsk Skrift er indøvet efter Christensens, gotisk Skrift efter Stremmes Skrivehæfter.

I. (Hansen) og 1 R. (Lauritzen). Latinsk Skrift indøves efter Christensens Skrivehæfter.

Fbkl. (Maler Kamps). Latinsk Skrift: smaa Bogstaver, Øvelse i Sammenskrift, store Bogstaver.

Sang og Instrumentalmusik. (Jæhnigen).

I Sangundervisningen deltog 132 Disciple og 14 af Fbkl. Hver Time begyndte med Skalaer og tilhørende Akkorder, kromatisk Skala, Træffeøvelser, udenad efter Tavle og efter Sannes Træffeøvelser, eenstemmige for de lavere Klasser, tostemmige for de tre øverste; fremdeles Øvelser i at synge fra Bladet efter tostemmige Fædrelandssange. Af Sange ere lærte tredive tre- og firestemmige Sange a capella samt tredive Fædrelandssange og Konfirmationskantaten, til lige enkelte større Kor med firhændigt Piano (Akkomplementet udførtes af Elever). I Instrumentalundervisningen have tolv Elever deltaget, deraf ti i Piano og to i Violinspil. Der er jævnlig givet Eleverne Lejlighed til Sammenspil.

Lørdageu d. 9 Maj inspiceredes Sang- og Musikundervisningen af Sanginspektøren.

Gymnastik og Svømning. (Christensen og Frederiksen.)

Alle Klasserne have Gymnastikundervisning i fire Timer om Ugen. Seks Disciple vare fritagne.

I Svømmetiden er der Svømning hver Dag, naar Vejret tillader det, og Disciplene blive dertil inddelte

i Hold paa ti til tolv. I Sommeren 1895 svømmede 96 Disciple 200 Alen, 12 100 Alen, 6 vare fritagne, 10 kunde ikke svømme, Resten svømmede mellem 10 og 100 Alen.

Lørdagen d. 9 Maj inspiceredes Gymnastikundervisningen af Gymnastikinspektøren.

Riffelskydning. (De samme.)

I Riffelskydning deltog i Skoleaaret 1894—95 28 Disciple af VI og V Klasse. 15 skød paa 100 Alen, 28 paa 300 Alen, 18 paa 400 Alen. Skivens Inddeling er den, som bruges ved akademisk Skytteforening. Der skydes med Remingtonriffel. Resultatet paa de forskellige Afstande ses af denne Tabel:

Afstand.	Skud.	Træffere.	Points.	Sum af Træffere og Points.
100 Al.	440	613	622	1235
300 »	840	2326	2099	4425
400 »	555	472	422	894
<hr/>				
Ialt	1835	3411	3143	6554

Præmieskydning afholdtes den 30 Juni for Disciple af VI.

Slæjd. (Zoffmann).

I Undervisningen, der gaves fra 15 Oktober til 15 Marts deltog 86 Elever og skolesøgende Disciple af alle Skolens Klasser og 15 af Fbkl., delte i fire Hold. Hvert Hold undervistes to Timer om Ugen.

Kricketspil.

Meddelt af Klubbens Formand, Elev V. Jensen.

I Cricketspil deltog i Skoleaaret 1895—96: af VI 14, af V 16, af IV 17, af 4 R 8, af III 17, af 3 R

10, af II 15, af 2 R 15, af I 14, af 1 R 9, af Fbkl. 9, i alt 144.

Øvelserne, der ordnes af Disciplene selv, foretoges to Timer daglig (12—1 og 5—6) i Tiden fra April til Oktober. Omtrent tyve Gymnastiktimer i hver af de fire nederste Klasser benyttedes til Kricketøvelser i Maj og September.

Med Herlufsholms Boldklub kæmpedes der paa Herlufsholm den 22 September 1895 (H. B. 102 Points i to Halvlege, S. A. B. 104 Points i een Halvleg) og i Sorø den 10 Maj 1896 (H. B. 97 Points, S. A. B. 124 Points).

Den 26 Maj 1895 kæmpedes i Sorø med forhenværende Soranere af Kbhv. Boldklub. S. A. B. sejrede med 1 Point og ni staaende Gærder.

Den 31 Maj 1896 kæmpede de samme Partier. S. A. B. sejrede med 1 Point og syv staaende Gærder.

Til afsluttende Prøver opgive:

VI.

Oldnordisk: Wimmers Læsebog Side 26—36, 74—121 og 132—135, undtagen Versene i Gunløgs Saga.

Engelsk: Hansen og Magnussens engelske Læsebog Side 41—85, 131—152 og 254—340.

Latin: Cicero pro Roscio Kap. 1—38 og Cato major; Tacitus Side 1—54; Virgils Æneide II; Horatses Breve II, Oder I (undtagen 25, 33, 36), II (undtagen 5) og III 8, 9, 19, 26.

Græsk: Homers Iliade II (til 490), VI og XVI; Odysse I og VI; Aischylos' Prometheus; Herodot I 29—55, III (undtagen 86—87 og 89—118), IV

126—168 og 200—205; Platons Apologi, Kriton og Faidon 1—14, 63—66; Lukians Hanen.

4 R.

Engelsk: Brekkes Læsebog for Mellemklasser Side 116—241; Hansens engelske Digte Side 1—4, 33—38, 40—47, 59—69.

Tysk: Kaper og Petersens Læsebog for de højere Klasser Side 1—35, 303—329, 372—382, 387—395, 410—418.

Fransk: C. Michelsens Læsestykker Side 1—122.

IV.

Fransk: Michelsens Læsestykker Side 1—6, 27—159.

Latin: Sallusts Jugurtha Kap. 5—16, 20—30, 32—40, 43—54; Cicero in Catilinam II og III og pro Dejotaro Kap. 5, 15 til 10, 29; Ovids Phaeton, Pyramus og Verdensaldrene Vers 1—5.

Græsk: Homers Iliade I; Hudes Elementarbog II 11—49.

Biblioteket.

I Aaret 1895 er Seddelkatalogen forøget med 143 Nummere. Antallet af Sider er 24001.

Udlaan og dagligt Tilsyn besørger af Adjunkt Michelsen.

Naturhistorisk Samling

er forøget med: Kongepingvin (*Aptenodytes Patagonica*); blaa Polarræv (*Canis lagopus*); Kajman (*Alligator lucius*); Landskjoldpadde (*Testudo tabulata*); Haj (*Carcharias lamia*); hundrede Billeder fra Færøerne og Island til Skioptikon.

Oldsagsamlingen

er forøget med: en Økse af Grønsten fra Frænne Mark ved Svaneke.

Den etnografiske Samling

indeholder: en kinesisk Dragt; en Hovedpude, flettet af Spanskrør, Kina; en kinesisk Bog (Botanik? given af Læge Matthiessen fra Rejsen med Galathea); et Fiskeredskab fra Nikobarøerne; et singalesisk Haandskrift (nyt, Gave af cand. pharm. Christensen i Brisbane); to Armringe, to Træskeer og et Spyd fra Sydafrika; to Trækøller og et Stykke Tøj (Kapa) fra Vitiøerne; en Fiskesnøre til at fange Boniter med, fra Sydhavsøerne; en Bomerang fra Queensland, given af cand Christensen; Rideovertræk (Bolainas) og Kappe (Poncho) fra Chile; fire Modeller af grønlandske Kajakker.

Disse tre Samlinger bestyres af Adjunkt Zoffmann.

Fysisk Samling

er bleven forøget med: en Haanddynamo, et Ampèremeter, et Torsionsgalvanometer, et Telefonapparat og en elektrisk Glødelampe paa Stativ.

Samlingen bestyres af Overlærer Ibsen.

Discipelbiblioteket.

Følgende Bøger ere tilkomne:

Rosing: Kærligheden taaler alt. Østergaard: Tyge Brahe. Ebers: Homo sum. Winkel-Horn: Jomsvikingerne. Etlar: Tre jyske Fortællinger. Do.: Bodils Penge. Do.: Uro. Do.: Hjertets Kamp. Do.: Gode Venner. Do. I Løndom. Do.: Sømands Tro. Do.: Gazela. Wengel: Efterladte Skrifter. J. Bar-

fod: Da jeg var Matros. Ewald: Eleonora Kristine. Larsen: Danske og norske Heltehistorier III (1700—1814). Historiske Kildeskrifter for sidste Halvaar 95 og første Halvaar 96.

Desuden er følgende opslidte Bøger blevne erstattede med ny Eksemplarer:

Ewald: Agathe. Do.: Knud Gyldenstjerne. Do.: Den skotske Kvinde paa Tjele. Do.: Valdemarslaget. Do.: Niels Brahe. Bergsøe: I Skumringen. Ingemann: Erik Menveds Barndom. P. P.: Niels Juul. Scott: Talismanen. Thyregod: Blandt Bønder 1—2. Marryat: Dødssejleren. Dodt: Rideknægten. Verne: Det rullende Hus.

Overlærer Wørmer og Gymnasiast Qvistgaard have bestyret Samlingen.

Forskellige Meddelelser.

Da den hidtil brugte Anstalt til varme Bade paa mange Maader er brøstfældig og uhensigtsmæssig, søgtes der bevilliget 17100 Kr. til en ny Badeanstalt med Bassin og Brusbade. Denne Sum blev paa Finansloven nedsat til 12000 Kr. Der vil nu i Sommerens Løb blive indrettet en ny Badeanstalt, som forhaabentlig vil kunne tages i Brug, naar Søbadene efter Sommerferien maa ophøre.

Følgende formentlig overkommelige Billeder til Lærealbumet savnes endnu: de to første Kunstlærere J. C. Thomsen og Pedersen, V. Rothe, Krarup Hansen, Monrad. Gamle Soranere bedes virke for Tilvejebringelsen af disse Billeder.

Festligheder.

Søndag før Jul: Komedie af Disciple; derpaa Dans. Ved Fastelavnstid: Koncert af Disciple; derpaa Dans. I April: Bal i Anledning af hans Majestæt Kongens Fødselsdag.

Afgangs- og Aarsprøver.

Den skriftlige Del af Afgangsprøverne og IV Klases Aarsprøve afholdes fra 10—16 Juni. Den skriftlige Prøve for Skolens andre Disciple afholdes fra 25 27 Juni.

Den mundtlige Prøve foregaar saaledes:

Mandag 22 Juni.

Kl. 8 og 3. VI. Dansk.

Tirsdag 23 Juni.

Kl. 8. VI. Engelsk.
» 8. 4 R. Dansk.
» 3. 4 R. Engelsk.

Torsdag 25 Juni.

Kl. 8, IV. Tysk.
» 3. 4 R. Tysk.

Fredag 26 Juni.

Kl. 5. VIs. Græsk.

Lørdag 27 Juni.

Kl. 8. VIs. Græsk.

Mandag 29 Juni.

Kl. 8. Vm. Matematik.
» 8. 4 R. Historie.
» 8—11. 2 R. Tysk.
» 3—4¹/₂. 3 R. Tysk.
» 3—5. 1 R. Engelsk.

Tirsdag 30 Juni.

Kl. 8. Vs. Græsk.
» 8—11. III. Tysk.
» 8—9¹/₂. 3 R. Naturl.
» 8—11. II. Historie.
» 8—11. 2 R. Fransk.
» 10. IV. Geografi.
» 3. IV. Geografi.

Onsdag 1 Juli.

Kl. 8. V. Tysk.
» 8. 4 R. Geografi.
» 8—11. III. Fransk.
» 8—11. 2 R. Historie.
» 8—11. I. Matematik.
» 10—11¹/₂. 3 R. Dansk.
» 3—6. 1 R. Historie.
» 3. IVm. Naturlære.
» 4—5. III. Naturlære.

Torsdag 2 Juli.

Kl. 8. VI. Fransk.

- Kl. 8. Vs. Naturlære.
 » 8—11. III. Geometri.
 » 8—11. II. Geografi.
 » 8—11. 1 R. Geografi.
 » 10^{1/2}. IV. Latin.
 » 3. VI. Fransk.
 » 3. IV. Latin.
 » 3—4^{1/2}. 3 R. Geografi.
 » 3—6. I. Historie.

Fredag 3 Juli.

- Kl. 8. VI. Latin.
 » 8. IV. Græsk.
 » 8. 4 R. Fransk.
 » 8—11. II. Naturhist.
 » 8—11. 2 R. Dansk.
 » 8—11. I. Fransk.
 » 3. VI. Latin.
 » 3—4^{1/2}. 3 R. Historie.
 » 3—6. 1 R. Fransk.

Lørdag 4 Juli.

- Kl. 8. VI. Latin.
 » 8. V. Dansk.
 » 8. IV. Naturhistorie.
 » 8—10. III. Græsk.
 » 8—11. II. Fransk.
 » 8—11. 2 R. Aritmetik.
 » 8—11. I. Geografi.
 » 3—4^{1/2}. 3 R. Aritmetik.

Mandag 6 Juli.

- Kl. 8. VI. Matematik.
 » 8. V. Fransk.
 » 8—11. III. Historie.

- Kl. 8—11. II. Latin.
 » 8—11. 2 R. Geometri.
 » 8—11. 1 R. Tysk.
 » 9. 4 R. Matematik.
 » 3—4^{1/2}. 3 R. Fransk.
 » 5. IV. Matematik.

Tirsdag 7 Juli.

- Kl. 8. VI. Naturlære.
 » 8. V. Engelsk.
 » 8—11. III. Latin.
 » 8—11. II. Aritmetik.
 » 8—11. 2 R. Religion.
 » 8—11. I. Naturhist.
 » 3—4^{1/2}. 3 R. Naturhist.
 » 3—6. 1 R. Religion.
 » 4. VI. Naturlære.
 » 5. IV. Matematik.

Onsdag 8 Juli.

- Kl. 8. V. Historie.
 » 8. IV. Matematik.
 » 8—11. III. Geografi.
 » 8—11. I. Tysk.
 » 8—11. 1 R. Dansk.
 » 11. 4 R. Naturlære.
 » 11—12^{1/2}. 3 R. Engelsk
 » 3—6. II. Religion.
 » 3—6. 2 R. Naturhist.

Torsdag 9 Juli.

- Kl. 8. V. Naturlære.
 » 8. IV. Historie.
 » 8—11. III. Naturhist.

Kl. 8—11. II. Tysk.	Kl. 8—11. III. Aritmetik.
» 8—11. 2 R. Engelsk.	» 10. VI. Historie.
» 8—11. I. Latin.	» 3—6. II. Geometri.
» 3—6. 1 R. Matematik.	» 3—6. 2 R. Geografi.
	» 3—6. I. Religion.
<i>Fredag 10 Juli.</i>	» 3—6. 1 R. Naturhist.
Kl. 8. Vs. Latin.	» 3. VI. Historie.
» 8. IV. Fransk.	» 5—6 ^{1/2} . 3 R. Geometri.
» 8. 4 R. Naturhistorie.	

Lørdag den 11 Juli Kl. 2 meddeles Udfaldet af Afgang- og Aarsprøverne.

Mandag 13 Juli Kl. 10^{1/4} Prøve over Disciple til II og højere Klasser.

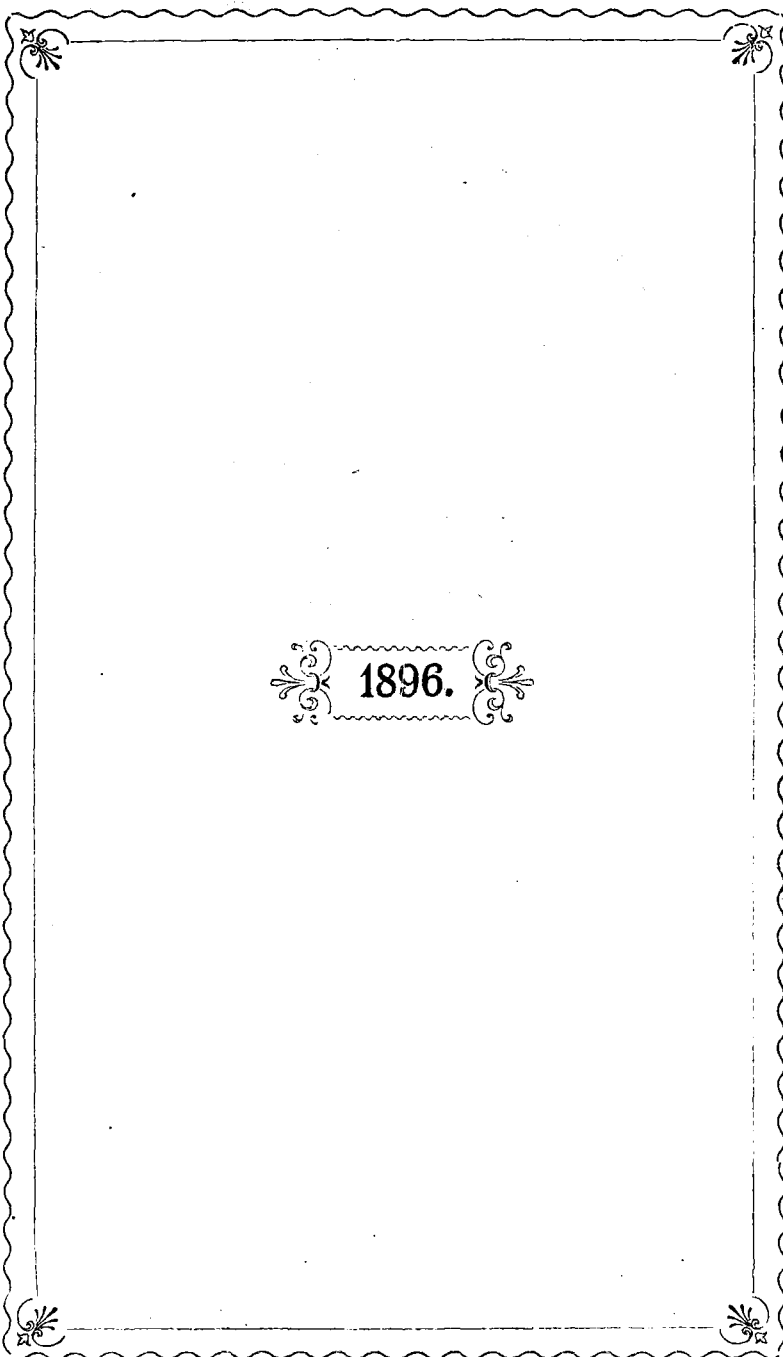
Tirsdag 14 Juli Kl. 10^{1/4} Prøve over Disciple til I og Forberedelsesklassen.

Onsdag 19 Avgust Kl. 10 samles Disciplene i Lovsangssalen.

Til at overvære de mundtlige Prøver og Slutningsmødet indbydes herved paa Medlæreres og egne Vegne.

SØRØ AKADEMIS LÆRDE SKOLE OG OPDRAGELSESANSTALT,
den 6 Juni 1896.

HOFF.

1896.